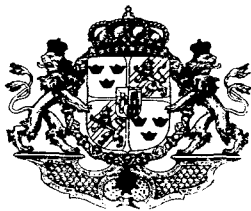

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

SINNESSJUKVÅRDEN I RIKET

ÅR

1919

AV

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1920

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

202805

INLEDNING

TILL

**Sinnessjukvården i riket / Kungl. Medicinalstyrelsen. –
Stockholm, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1939.
1911-1939 med innehållsförteckning på franska. - 1914-1920
med fransk parallelltitel: Soins médicales aux aliénés en Suède,
1921-1939: Soins médicaux aux aliénés en Suède.**

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2,
Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... –
Stockholm : Norstedt, 1862-1910.

Täckningsår: 1861-1910.

Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... ersattes
1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående
sinnessjukvården i riket året 1901

Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Efterföljare:

Ingår fr.o.m. 1940 i:

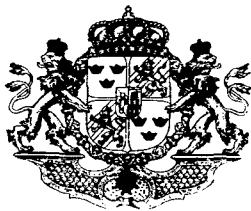
Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. -
(Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Sinnessjukvården i riket. År 1919. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

SINNESSJUKVÅRDEN I RIKET

ÅR

1919

AV

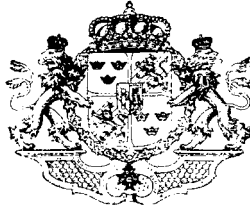
KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1920

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

202805

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

SOINS MÉDICALES AUX
ALIÉNÉS EN SUÈDE

EN

1919

PAR

LE CONSEIL SUPÉRIEUR
DE L'ADMINISTRATION MÉDICALE DE L'ÉTAT

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
BIRUSTEN
STOCKHOLM 27

Innehållsförteckning.

I. Av Kungl. Maj:t och riksdag beslutade viktigare åtgärder för sinnessjukas vård	sid. 3.
II. Anstalter för sinnessjuka	» 5.
a) Statens hospital och asyler	» 5.
1. Byggnader	» 5.
2. Utrymme	» 6.
3. Mathållning och utspisning	» 7.
4. Befattningshavare	» 8.
5. De sjukas sysselsättning och förströelser	» 8.
6. Sjukvård	» 8.
b) Landstingens och vissa städers upptagningsanstalter	» 14.
c) Enskilda anstalter	» 14.
III. Antalet sinnessjuka och sinnesslöa inom riket	» 16.
Skyddsföreningen för sinnessjuka	» 16.
Kurator för de sinnessjuka	» 16.

I. Tabeller.

Tab. 1. Sammanställning av uppgifterna från offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka angående intagna och avförda samt den 31 december befintliga patienter	sid. 21.
» 2. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna, tillfrisknade, döda samt vid årets slut befintliga, med fördelning efter de särskilda sjukdomsformerna	» 22.
» 3. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna, tillfrisknade och döda, med fördelning efter kön och ålder	» 23.
» 4. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna, fördelade efter civilstånd, sjukdomens bestånd före intagningen samt antal förutgångna anfall	» 23.
» 5. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, fördelade efter sjukdomens form och efter ålder vid sjukdomens utbrott	» 24.
» 6. Översikt över de orsaker, under vilkas inflytelser sinnessjukdom kan anses hava uppkommit hos under året intagna	» 25.
» 7. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, fördelade efter stånd och yrke	» 26.
» 8. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, med fördelning efter hemort	» 27.
» 9. Översikt över tillfriskningsprocenten bland de under de senaste 10 åren å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna	» 27.
» 10. Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka tillfrisknade	» 28.

Tab. 11.	Översikt över dödsorsaker bland de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka avlidna	sid. 29.
› 12.	Översikt över tillfälliga sjukdomar bland de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka vårdade	› 30.
› 13.	Kriminalpatienter å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka	› 31.
	A. Underhållsdagar samt vid årets slut befintliga.	
	B. Å samtliga anstalter under året intagna och avförda.	
› 14.	Översikt över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna och avlidna, av dementia paralytica lidande	› 32.
› 15.	Sammanställning av uppgifter från offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka angående antal sjukplatser, underhållsdagar och medeltal vårdade i de olika betalningsklasserna samt utspisnings- och totalkostnaden	› 33.
› 16.	Översikt över de vid offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka i och för den egentliga sjukvården anställda befattningshavare	› 34.
› 17.	Totalkostnad samt på statsverket belöpande kostnad för hospitalens drift	› 35.
› 18.	Utgifter av anslaget till hospitals underhåll	› 36.
› 19.	Sammandrag av hospitalens förvaltning	› 38.
› 20.	Redogörelse över hospitalen tillhöriga fonder	› 39.
› 21.	Sammandrag av kyrkoherdarnas och hälsovårdsnämndernas uppgifter om sinnessjuka och sinnesslöa i riket	› 40.

Table des matières.

I.	Mesures d'une certaine importance décrétées par le Gouvernement et la Diète, page	3.
II.	Etablissements d'aliénés	› 5.
	a) Hôpitaux d'aliénés et Asyls de l'Etat	› 5.
	1. Edifices	› 5.
	2. Espace	› 6.
	3. Nourriture	› 7.
	4. Employés	› 8.
	5. Occupation et récréation des malades	› 8.
	6. Soins aux malades	› 8.
	b) Etablissements de refuge des Conseils généraux et ceux de certaines villes	› 14.
	c) Etablissements privés	› 14.
III.	Nombre des personnes en Suède atteintes d'aliénation mentale et d'idiotisme	› 16.
	La Société protectrice des aliénés	› 16.
	La curatrice des aliénés	› 16.

I. Tableaux. (Note. m. = hommes; kv. = femmes; sa = somme.)

Tabl. 1. Rapport des hôpitaux publics indépendants d'aliénés des malades admis, renvoyés et restants le 31 décembre	page 21.
<i>Col. 1.</i> Hôpitaux, asyles ou refuges d'aliénés. <i>Col. 2.</i> Malades admis, les aliénés transférés des autres hôpitaux publics indépendants non compris. <i>Col. 3.</i> Malades admis, non soignés à d'autres hôpitaux publics indépendants d'aliénés. <i>Col. 4.</i> Transferts des autres hôpitaux publics indépendants d'aliénés. <i>Col. 5—10.</i> Renvoyés: <i>Col. 5.</i> guéris; <i>Col. 6.</i> en état amélioré; <i>Col. 7.</i> non guéris; <i>Col. 8.</i> à d'autres hôpitaux d'aliénés de l'Etat; <i>Col. 9.</i> Décédés; <i>Col. 10.</i> non malades à l'admission. <i>Col. 11.</i> Malades restants le 31 déc. <i>Col. 12.</i> Nombre d'expectants le 31 déc.	
2. Aperçu des malades admis, guéris, décédés et restants à la fin de l'année aux dits hôpitaux, distribués après les formes de la maladie	22.
<i>Col. 2, 3.</i> Voir Tabl. 1, col. 2 et 3. <i>Col. 4.</i> Guéris. <i>Col. 5.</i> Décédés. <i>Col. 6.</i> Restants le 31 déc.	
3. Aperçu des malades admis, guéris et décédés aux dits hôpitaux, distribués après le sexe et l'âge	23.
<i>Col. 1.</i> Voir Tabl. 2, col. 2—5. <i>Col. 13.</i> Inconnu. <i>Col. 14.</i> Total. <i>Col. 15.</i> Totaux. — <i>Alinéa 1.</i> De 15 jusqu'à 20 ans. <i>Alinéa 2.</i> Voir Tabl. 1, col. 2.	
4. Aperçu des malades admis aux dits hôpitaux, placés après l'état civil, la durée de la maladie avant l'admission à l'hôpital et le nombre des crises antérieures	23.
<i>Alinéas 4 et 5.</i> Excl. les imbéciles et les idiots, ainsi que ceux, qui n'étaient pas malades à l'admission; voir aussi Tabl. 1, col. 2. et 3. resp.	
5. Aperçu des malades admis pour la 1 ^{re} fois aux dits hôpitaux, placés après la forme de la maladie et après l'âge à l'éclat de la maladie	24.
<i>Col. 12.</i> Au-dessus de 70 ans. <i>Col. 13—15.</i> Voir Tabl. 3, col. 13—15.	
6. Aperçu des causes de la maladie sous lesquelles elle pourrait avoir son origine	25.
<i>Col. 1.</i> Causes. <i>Col. 2, 3.</i> Voir Tabl. 1, col. 2, 3. — Distribution par sexe.	
7. Aperçu des malades admis pour la 1 ^{re} fois aux dits hôpitaux, placés après la position sociale et la profession	26.
<i>Col. 1.</i> I. Agriculture, pêche, etc. — II. Industrie et métiers. — III. Commerce et communication. — IV. Fonctions et, emplois publics ainsi que lettres. — V. Autres. — VI. Métiers non fixes ou inconnus.	
8. Aperçu des malades admis pour la 1 ^{re} fois aux dits hôpitaux, placés après le lieu d'origine	27.
<i>Col. 2.</i> Campagne. <i>Col. 3.</i> Villes. <i>Col. 4.</i> Total. <i>Col. 5.</i> Malades admis sur 100 000 de la population moyenne.	
9. Le pourcentage des guéris parmi les malades admis aux dits hôpitaux pendant ces 10 années dernières	27.
<i>Col. 1.</i> Numéro de l'année d'admission. <i>Col. 2.</i> Année. <i>Col. 3.</i> Admis. les aliénés transférés des autres hôpitaux non compris. <i>Col. 4.</i> Ceux, qui lors de l'admission sont à compter comme incurables. <i>Col. 5.</i> Guéris pendant une de ces 10 années. <i>Col. 6.</i> Pourcent de guérisons des admis compris dans la col. 3. <i>Col. 7.</i> Idem, déduction faite de ceux compris dans la col. 4.	
10. Aperçu des malades guéris aux dits hôpitaux	28.
<i>Col. 2—6.</i> Séjour à l'hôpital. <i>Col. 7—12.</i> Durée de la maladie à partir de son début. <i>Col. 13.</i> Inconnu. <i>Col. 14.</i> Total, hommes et femmes. <i>Col. 15.</i> Totaux.	
11. Aperçu des causes de décès des malades admis aux dits hôpitaux	29.
12. Aperçu des maladies occasionnelles parmi les malades soignés aux dits hôpitaux	30.

Tabl. 13.	Malades criminels aux dits hôpitaux	page 31.
	A. Nombre de jours d'entretien ainsi que le nombre des malades restant à la fin de l'année. Col. 2. Jours d'entretien. Col. 3. Moyennes des soignés par jour. Col. 4. Restants le 31 déc. H., F., Total.	
	B. Admis et renvoyés dans toutes les institutions pendant l'année. Col. 2. Comptés comme fous. Col. 3. Prisonniers aux travaux forcés. Col. 4. Prévenus. Col. 5. Cas d'observation.	
› 14.	Aperçu des malades admis aux dits hôpitaux et décédés souffrant de démence paralytique	› 32.
	Col. 1—3. Admis: Col. 1. Voir Tabl. 7, col. 1. Col. 2. Exerçant un métier. Col. 3. Membres de famille. Col. 4—10. Décédés: Col. 4. Age lors du décès. Col. 5—10. Durée de la maladie à partir de son éclat. — Admis: Etat civil; lieu de domicile; cause probable de la maladie	
› 15.	Rapport des dits hôpitaux sur le nombre des lits, des jours d'entretien, le nombre moyen des malades soignés dans les diverses classes de payment, frais d'entretien et dépenses totales	› 33.
	Col. 2. Nombre des lits à la fin de l'année: aux hôpitaux de l'Etat, aux refuges des Conseils généraux et chez les communes. Col. 3. Jours d'entretien sur idem. Col. 4. Moyennes des soignés sur idem. Col. 5. Dépenses pour la nourriture des malades: totales, par jour d'entretien. Col. 6. Dépenses totales pour les soins aux malades: dépense totale, dépense moyenne par malade et jour, dépense par malade et an.	
› 16.	Aperçu des employés pour le service hospitalier proprement dit dans ces hôpitaux	› 34.
	Col. 2. Médecins. Col. 3. Personnel de surveillance. Col. 4. Gardes-malades. Col. 5. Le nombre moyen des places occupées. Col. 6. Nombre des malades gardés par chaque infirmier.	
› 17.	Total des dépenses et les dépenses, qui sont à rejeter sur le Trésor public pour l'exploitation des hôpitaux	› 35.
› 18.	Dépenses de l'allocation à l'entretien des hôpitaux	› 36.
› 19.	Resumé de l'administration des hôpitaux	› 38.
› 20.	Spécification concernant des dotations des hôpitaux	› 39.
› 21.	Relevé des rapports du clergé et les Commissions municipales de santé concernant les aliénés et les hébétés en Suède	› 40.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Kungl. medicinalstyrelsen får härmed jämlikt 13 § uti den för styrelsen gällande instruktion överlämna berättelse angående *sinnessjukvården* i riket för år 1919. Till en början lämnar styrelsen en översikt över de av Kungl. Maj:t och riksdagen härutinnan beslutade viktigare åtgärder. Berättelsen omfattar därefter redogörelse för statens hospital och asyler, landstingens och de större städernas upptagningsanstalter för sinnessjuka samt enskilda anstalter. Vidare meddelas en redogörelse över antalet i riket befintliga sinnessjuka och sinnesslöa samt för skyddsföreningen för sinnessjuka. Slutligen lämnas ett meddelande angående kurators för de sinnessjuka verksamhet. Berättelsen åtföljes dels av tabellariska översikter angående sjukvården å anstalter och därmed sammanhängande förhållanden samt rörande inkomster och utgifter för hospitalens underhåll, dels av sammandrag av 1919 års redovisning över till hospitalsväsendet anslagna medel ävensom av kyrkoherdarnas uppgifter om sinnessjuka och sinnesslöa. De tabellariska översikterna angående sjukvården omfatta även verksamheten vid vissa större

landsting eller städer tillhörande upptagningsanstalter, nämligen länsavdelningarna vid rikets hospital, sjukhuset vid Långbro samt upptagningsanstalterna vid Ulvsunda, i Hälsingborg och i Norrköping.

RICHARD STENBECK.

F. VON DARDEL.

G. ELANDER.

Karl Leijer.

Stockholm den 6 november 1920.

I. Av Kungl. Maj:t och riksdag beslutade viktigare åtgärder för sinnessjukas vård.

Genom brev den 14 februari 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att uppgöra och till Kungl. Maj:t avgiva fullständigt förslag till *utrymmande av de av Vadstena hospital och asyl disponerade klosterbyggnaderna* med därtill hörande områden samt till nämnda byggnaders ersättande med nybyggnader jämte förslag till erforderligt markförvärv för eventuella nybyggnaders uppförande.

Genom brev den 7 mars 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning angående planläggning av ett *nytt för Gottlands län avsett hospital* invid Visby.

Genom brev den 11 april 1919 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att för *ifrågasatt anordnande av en lantbrukskoloni* i anslutning till den inom Korsberga socken inrättade familjevården för Växjö hospitals räkning under en tid av högst fem år, räknat från och med den 1 maj 1919, arrendera viss del av kyrkoherdebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga n:r 1 Prästgården i Korsberga socken.

Genom civildepartementets ämbetskrivelse den 13 juni 1919 har medgivits, dels att *20 bostadshus för hospitalspersonal* finge i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjorda ritningar uppföras vid statens anstalter för sinnessjuka för en beräknad kostnad av 863 500 kronor, dels att för påbörjande av berörda byggnadsföretag finge användas ett på extra stat för år 1920 anvisat reservationsanslag av 300 000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 13 juni 1919 fastställt avlöningsstat för läkar- och kontorspersonal vid statens hospital och asyler att från och med år 1920 tillämpas jämväl vid *Strängnäs hospital*, hava *överläkare och sysloman* blivit utnämnda vid sagda hospital.

Genom brev den 13 juni 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att låta uppföra ett bostadshus för personal vid *Härnösands hospital* i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjorda ritningar samt ställt det av riksdagen på extra stat för år 1920 anvisade reservationsanslag av 72 400 kronor till medicinalstyrelsens förfogande att efter ingången av år 1920 för ifrågavarande ändamål användas.

Sedan numera avlidna fröken Gertrud Thörn genom testamente den 15 december 1917 förordnat, att av hennes kvarlåtenskap skulle till Lunds hospital utgå ett belopp av 20000 kronor att såsom en särskild fond med benämning *Gertrud Thörns fond* förvaltas, och varav räntan skulle användas till beredande av kost eller vård eller annat liknande välgörande ändamål för fattiga patienter, har direktionen för nämnda hospital den 7 augusti 1919 erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att mottaga och förvalta ifrågavarande donation.

II. Anstalter för sinnessjuka.

a) Statens hospital och asyler.

1. Byggnader.

Stockholms hospital. Å vinden över mansavdelningens första klass hava tvenne nya betjäningsrum inretts för en kostnad av 6 832 kronor. Diverse smärre reparationsarbeten utom- och inomhus hava utförts för en sammanlagd kostnad av 36 405 kronor. Växthuset har ombyggt.

Uppsala hospital och asyl. Endast nödvändiga reparationer och smärre förändringar hava utförts. Elektrisk motor är installerad i hospitalets maskinverkstad.

Nyköpings hospital. Endast nödvändiga reparationsarbeten hava i enlighet med av medicinalstyrelsen godkänt reparationsförslag kommit till utförande.

Strängnäs hospital. Byggnadsarbetet har under året fortskridit så långt, att leveranserna av byggnadsstommar kunnat under december månad slutavsynas.

Malmö asyl. Målning av dörrar och fönster, väggar i daglokaler, korridorer och sovrum har utförts i stor utsträckning på de olika sjukavdelningarna. Husens ytterväggar hava skrapats, reparerats och kalkfärgats.

Lunds hospital och asyl. Arbetet med de nya paviljongerna för övervakning och med tillbyggnaden av asylens A-paviljonger har under året fortskridit så långt, att nybyggnaderna vid årets slut voro under tak. Därjämte har en del reparationsarbeten förekommit, dock ej i större omfattning.

Kristinehamns hospital. Sedan medicinalstyrelsen beviljat 15 000 kronor till uppförande av en tvättstuga för gift betjäning, har uppmurandet av en sådan igångsatts och fortskridit därhän, att byggnaden vid årets slut var under tak.

Angående de kostnader för underhåll och förbättringar av byggnader och gårdar, vilka bestritts av respektive direktioner, hänvisas till tab. 18 i tabellavdelningen.

Medicinalstyrelsen har under år 1919 avslutat kontrakt med bl. a. nedanstående firmor om nyanläggningar och väsentliga reparationer vid statens hospital:

1) Aktiebolaget Fogfria golv G. S. Andersson & C:o, Stockholm, ang. inläggning av 10—14 000 kvm. fogfria golv inom byggnader vid Strängnäs hospital till ett pris av kronor 11.50 per kvm. golv	
2) Byggmästaren Alfr. Holmquist, Stockholm, ang. inläggning av undergolv av tegelbetong vid Strängnäs hospital enl. anbudets å-pris	
3) Byggnadsingenjören Viktor Herrström, Stockholm, ang. diverse inredningsarbeten inom tjänstemännens bostäder vid Strängnäs hospital	39 300
4) Densamme ang. uppförande av en lastbrygga vid Strängnäs hospital	24 500
5) Densamme ang. golvlägningsarbeten m. m. vid Strängnäs hospital enl. anbudets å-pris . . . . . cirka	242 000
6) Byggmästarfirman N. Nilsson & C:o, Lund, ang. byggnadsarbeten till tvenne paviljonger vid Lunds hospital och tillbyggnad av paviljongen A vid Lunds asyl	556 600
7) Firman W Jungmarker och Helgert Andersson, Västervik, ang. grundlägningsarbeten till tvenne paviljonger för oroliga sjuka vid Västerviks hospital	91 250
8) Granit- och Betongaktiebolaget, Stockholm, ang. grundlägningsarbeten till tvenne paviljonger för oroliga sjuka vid Sätters hospital	156 200
9) Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet, Stockholm, ang. väg-anläggning vid Strängnäs hospital	17 500
10) Aug. Heilborns elektricitetsbyrå, Stockholm, ang. elektrisk kraft-anläggning vid Strängnäs hospital	144 000
11) Carl Hanssons aktiebolag, Stockholm, ang. värme- och ventilationsanläggning i ny- och tillbyggnader vid Lunds hospital och asyl	55 920
12) Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet, Stockholm, ang. grundlägningsarbeten till nytt ekonomihus vid Göteborgs hospital	112 000.

2. Utrymme.

För beredande av nödigt antal reservplatser vid Vadstena hospital och asyl har beläggningssiffran å manssidan vid denna anstalt minskats från 400 till 392. Fördelningen av sjukplatser inom de olika anstalterna vid redovisningsårets slut angives i efterföljande tabell.

Antalet exspektanter vid årets slut uppgick till 2 496 mot 2 265 vid förra årets slut.

A n s t a l t .	I klass		Allmän klass		Landstings, resp. stads, klass		Summa
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
Stockholms hospital	10	10	115	120	—	—	255
Uppsala » och asyl	30	—	630	562	12	12	1 246
Nyköpings »	—	—	107	79	10	10	206
Vadstena » och asyl	13	13	392	374	—	—	792
Växjö »	5	5	120	120	20	20	290
» » krim:avd.	—	—	100	—	—	—	100
Västerviks »	—	—	415	385	15	15	830
Visby »	—	—	21	42	—	—	63
Lunds » och asyl	15	15	587	587	14	14	1 232
Malmö asyl	—	—	48	76	—	—	124
Göteborgs hospital	25	25	121	109	41	34	355
Vänersborgs » och asyl	—	—	520	530	15	15	1 080
Kristinehamns »	—	—	380	400	10	10	800
Säters »	—	—	410	390	20	10	830
Härnösands »	—	—	130	115	12	12	269
Östersunds »	—	—	295	265	—	—	560
Piteå » och asyl	—	—	204	166	—	—	370
Summa	98	68	4 595	4 320	169	152	9 402
	166		8 915		321		
	9 081						

Om beläggningen av sjuka vid Stockholms hospital skriver överläkaren bl. a.:

Antalet intagna sjuka har under året varit högre än under något föregående år. Särskilt stor synes tillströmningen hava varit under de tider, då den epidemiska influensan (spanska sjukan) som värst grasserade. Till stadens sinnessjukanstalter hava överflyttats, för att bereda plats åt de akut insjuknade, 54 sjuka, varav 12 män och 42 kvinnor. Enligt en med förste stadsläkaren träffad överenskommelse hava vid evakuering till stadens sinnessjukhus de svårskötta städse begränsats till ett antal ej överstigande 33 % av de överförda, detta i överensstämmelse med den % oroliga, som vid direkt intagning å sjukhuset vid Långbro enligt vunnit erfarenhet varit den vanliga.

3. Mathållning och utspisning.

Den långvariga kristiden med dess mångahanda svårigheter och inskränkningar och knappa tillgång på livsmedel har äntligen från och med redo-

görelseåret börjat giva efter och lämna rum för mera normala förhållanden, så att fastställda utspisningsstater ånyo kunnat tillämpas, och ehuru dyrtiden alltjämt betingat mycket höga pris, har dock livsmedelstillgången i stort sett varit god, vilket haft till följd, att kristidssjukdomarna inom anstalterna upphört, varjämte en allmän viktökning hos patienterna inträtt.

Av samma anledning som omnämnes i de fyra närmast föregående årens berättelser, hava de tabellariska uppgifter å portionspris samt å leveranspris å mjölk, fläsk och kött, vilka ingått i före år 1915 utkomna årsberättelser, uteslutits även i den förevarande.

4. Befattningshavare.

Vid Lunds hospital och asyl, vid Vänersborgs hospital och asyl, vid Sätters och Östersunds hospital hava en eller flera biträdande läkarbefattningar under hela året stått vakanta; detsamma har varit förhållandet med hospitalsläkartjänsten vid Piteå hospital och asyl.

5. De sjukas sysselsättning och förströelser.

Vid statsanstalterna hava under året utförts inalles 1 012 233 *dagsverken*. Med beräkning av 300 arbetsdagar för året och 9 587 i medeltal vårdade per dag (tab. 1b) finnas i genomsnitt 38·7 % av patienterna varit sysselsatta med arbete. Vid de olika anstalterna har antalet arbetande patienter, uttryckt i procent, varit följande:

Stockholm 22·4 %, Uppsala 41·8 %, Nyköping 33·2 %, Vadstena 41·2 %, Växjö 30·2 %, Västervik 32·2 %, Visby 47·6 %, Lund 32·7 %, Malmö 44·8 %, Göteborg 28·2 %, Vänersborg 39·7 %, Kristinehamn 28·0 %, Säter 36·7 %, Härnösand 44·7 %, Östersund 39·3 %, Piteå 31·8 %.

Beträffande de sjukas *förströelser* anför överläkaren vid Stockholms hospital följande:

Till patienternas förströelse hava under året upprepade gånger givits konserter av konstnärer och musikalskande. Så hava fiolkonserter av fröken Märta Brundin med ackompanjemang av fröken Märta Olsson liksom under förra året förekommit, och även andra konstnärer och vänner av musik hava låtit höra sig, t. ex. Slumpetassarna. Som vanligt hava dessutom vid de större årshögtiderna, midsommar och jul, festligheter med traktering anordnats på avdelningarna eller sommartid utomhus.

6. Sjukvård.

Av de under årets lopp i de å bifogade tabeller upptagna sjukhusen *intagna* sjuka hava 77·0 % förut ej vårdats å anstalt (tab. 1).

Av intagna med undantag av från annan anstalt överförda samt sinnesslöa och sinnessvaga hava 79·2 % för första gången angripits av sinnessjukdom (tab. 4), och 18·2 % hava genomgått ett eller flera anfall av sinnessjukdom; nämnda förhållande är okänt beträffande 2·6 %.

Sjukdomens bestånd efter dess uppkomst för de under året tillfrisknade (tab. 10) har, uttryckt i procent, varit följande:

Under 3 månader	Från 3 intill 6 månader	Från 6 intill 12 månader	Från 1 intill 2 år	Från 2 intill 5 år	Över 5 år	Okänt
18·3	25·6	28·4	12·3	7·0	6·7	1·7

Bland samtliga inträffade dödsfall (667 emot 1 446 under föregående år) angivas dödsorsakerna för 34·8 % hava varit lungtuberkulos (28·0 % under 1918), för 11·7 % akut lunginflammation och för 4·5 % epidemisk influensa.

Beträffande förekomsten av *akuta infektionssjukdomar* meddelas från Uppsala hospital och asyl, att tyfoidfieber där förekommit i ett mindre antal fall. Från Vadstena hospital och asyl meddelas, att där förekommit inalles 5 fall av difteri bland patienterna. Från Lunds hospital och asyl meddelar överläkaren, att å asylen inträffat 20 nya fall av tyfoidfieber bland patienterna, därav 2 med dödlig utgång. Överläkaren vid Vänersborgs hospital och asyl meddelar, att där förekommit inalles 15 fall av tyfoidfieber, varav 2 bland betjäningen och 2 med dödlig utgång; därjämte inträffade 3 sjukdomsfall i difteri. Från Kristinehamns hospital meddelar överläkaren, att där i början av redogörelseåret yppat sig talrika fall av tyfoidfieber bland patienterna. Från Östersunds hospital meddelas, att där under året förekommit 16 nya fall av tyfus och 2 fall av paratyfus samt 6 nya fall av paradysenteri, varjämte inträffade enstaka fall av diarré, av vilka en del med all sannolikhet voro att hänföra till paradysenteri. 2 män och 2 kvinnor hava under året avlidit i sistnämnda sjukdom.

Antalet *kriminalpatienter* (tab. 13) utgjorde vid årets slut 569 (490 män, 79 kvinnor), d. v. s. 5·4 % av samtliga närvarande. Å de olika anstalterna förhöll sig antalet kriminalpatienter till hela antalet vid årets slut närvarande på följande sätt: Stockholms hospital 4·2 %, Uppsala hospital och asyl 5·3 %, Nyköpings hospital 8·7 %, Vadstena hospital och asyl 3·1 %, Växjö hospital (utom kriminalavdelningen och Korsbergakolonien) 2·5 %, Västerviks hospital 7·0 %, Visby hospital 8·2 %, Lunds hospital och asyl 3·8 %, Malmö asyl 10·6 %, Göteborgs hospital 4·8 %, Vänersborgs hospital och asyl 3·5 %, Kristinehamns hospital 3·4 %, Sätters hospital 5·7 %, Härnösands hospital 9·7 %, Östersunds hospital 5·5 % samt Piteå hospital och asyl 4·4 %.

Under året hava 49 för brott tilltalade personer blivit av medicinalstyrelsen för observation och undersökning inremitterade till statshospital; av dessa hava de betygskrivande läkarna förklarat 31 i saknad av förståndets bruk, 11 i saknad av förståndets fulla bruk och 6 tillräkneliga. En person har under observationstiden avlidit på hospitalet.

Antalet *underhållsdagar* (tab. 15) för de under året å statsanstalterna vårdade uppgick till 3 498 821, av vilka för första klass 1·8 %, för andra klass 9·2 %, för tredje klass 80·1 %, för avgiftsfria 5·8 % och för landstings- resp. stadsanstalter 3·1 %.

Totalkostnaden för hospitalens drift har uppgått till 23 088 865 kronor 67 öre, av vilket belopp 19 320 307 kronor 79 öre utgått av statsmedel. Årliga medelkostnaden per sjukplats har utgjort 2 408 kronor 35 öre och dagliga medelkostnaden för varje patient 6 kronor 59 öre; medelkostnaden av *statsmedel* per år och patient har utgjort 2 015 kronor 26 öre eller per dag 5 kr. 52 öre. Kostnaden (utan dyrtidstillägg) för *sjukvården* (tab. 15) har för samtliga statshospital uppgått till 16 777 594 kronor 57 öre. Vid jämförelse mellan olika anstalter visar sig dagsmedelkostnaden störst vid Stockholms hospital med 7 kronor 92 öre och lägst vid Vadstena hospital med 3 kronor 86 öre.¹

Här nedan lämnas en jämförande översikt över kostnaden vid statens anstalter för en del av de huvudrubriker, som upptagas i tab. 18. Vad i övrigt angår sjukvården och därmed sammanhängande frågor å rikets anstalter för sinnessjuka hänvisas till tab. 1—20.

Översikt över kostnaden för år och patient vid statens hospital för avlöning, utspisning, kläder, eldning, medicin och tvätt under år 1919.

Anstalt	Avlöning ²⁾	Utspisning	Linne-, gång- och sängkläder	Eldning och lys-hållning	Medikamenter	Tvätt och renhållning
1. Stockholms hosp.	727·34	1 001·60	91·43	779·55	44·14	50·30
2. Uppsala hosp. o. asyl	415·24	753·54	72·15	426·51	19·85	37·95
3. Nyköpings hosp.	592·54	578·85	66·57	385·22	9·16	54·90
4. Vadstena hosp. o. asyl	462·92	564·04	51·84	268·97	16·70	14·34
5. Växjö hosp.	740·44	693·98	60·07	488·26	10·67	19·24
6. Västerviks hosp.	521·76	624·02	47·47	395·75	15·76	19·13
7. Visby hosp.	655·50	502·41	79·27	283·49	17·92	19·69
8. Malmö asyl	412·71	585·40	69·77	382·26	7·37	46·65
9. Lunds hosp. o. asyl	376·34	671·65	38·12	415·64	9·38	30·66
10. Göteborgs hosp.	618·46	832·38	111·—	753·72	13·61	28·17
11. Vänersb. hosp. o. asyl	392·06	626·65	54·11	372·33	11·26	17·34
12. Kristinehamns hosp.	448·27	766·12	84·04	642·28	16·45	31·26
13. Sätters hosp.	483·13	716·01	64·71	395·37	18·56	19·90
14. Härnösands hosp.	493·84	651·28	43·65	302·47	14·13	23·90
15. Östersunds hosp.	462·12	761·37	62·69	547·20	12·55	42·42
16. Piteå hosp. o. asyl	535·88	824·80	96·41	559·56	14·82	90·15
Medeltal	476·95	691·18	62·77	450·56	15·03	29·73

¹⁾ Med dyrtidstillägg bliva motsvarande siffror resp. 22 186 713 kr. 41 öre, 9 kr. 44 öre och 5 kr. 38 öre.

²⁾ I dessa belopp ingår ej dyrtidstillägg.

Angående kolonien i *Korsberga* har överläkaren Lindell meddelat följande:

	Män	Kvinnor	Summa
Kvarvarande från 1918	87	62	149
Intagna under 1919	15	2	17
Summa vårdade	102	64	166
Avförda under 1919:			
till hospitalet	5	4	9
» hemmet	1	—	1
död	2	1	3
Summa avförda	8	5	13
Kvarvarande till 1920	94	59	153

Av de under året intagna hade 2 män förut vårdats i kolonien. 3 män hava överflyttats från Uppsala hospital och asyl och en man från Kristinehamns hospital. Orsakerna till återflyttningarna till hospitalet voro: psykisk försämring hos 3 män och 3 kvinnor samt kroppslig sjukdom hos 2 män och en kvinna.

Fördelningen efter de särskilda sjukdomsformerna var vid årets utgång följande: psychosis periodica 3 män och 4 kvinnor, confusio 1 man, dementia primaria 81 män och 51 kvinnor, paranoia 4 män och 1 kvinna, insania degenerativa 1 man, psychosis ex intoxicatione 1 man och 1 kvinna, dementia organica 1 man, idiotia 1 man och 1 kvinna samt imbecillitas 1 man och 1 kvinna; summa 94 män och 59 kvinnor.

2 hem för män hava under året upphört, det ena på grund av vårdarens avflyttning från orten och det andra på grund av anställning därstädes av avlönad tjänstepersonal.

Lantbrukskolonien (se nedan) och 3 hem för män hava under året tillkommit.

Av de under året vårdade hava 83:3 % av männen och 70:3 % av kvinnorna kunnat sysselsättas sålunda: i lantbruk och ladugård 60 män och 4 kvinnor, med hushålls- och handarbeten 38 kvinnor, i hantverk 3 män och 3 kvinnor samt med handräckning, vedhuggning o. d. 22 män.

Av i centralhemmet vårdade 80 patienter voro 60 män och 20 kvinnor. Högsta antalet därstädes samtidigt vårdade voro av män 16, av kvinnor 8 och av båda könen 23.

Direkt från ett vårdarhem till ett annat hava flyttats 3 män och 2 kvinnor.

Omsättningen inom centralhemmet framgår av tabellen å nästa sida.

Hälsotillståndet har varit ganska gott. Vederbörande provinsialläkare har under året tillkallats 2 gånger. Trenne dödsfall hava under året inträffat, i det en man avlidit i akut lunginflammation och en annan man i magkräfta samt en kvinna i hjärnblödning.

Tvenne manliga patienter hava av hemlängtan drivits att avvika till sina hem.

Orsaken till vistelsen i centralhemmet	Kvarvarande från 1918	Intagna 1919	A v f ö r d a 1919				Kvarvarande till 1920
			till samma hem	till annat hem	till hospitalet	död	
Begravning i vårdarhemmet	—	2	2	—	—	—	—
Biträden inom hemmet	5	—	—	—	—	—	5
Väntan på plats i lämpligt hem	4	18	—	20	1	—	1
Kroppslig sjukdom	2	18	13	1	1	2	3
Psykisk försämring	9	22	7	8	6	—	10
Summa	20	60	22	29	8	2	19

De tillägg till vårdavgifterna, vilka på grund av svårigheterna under världskriget med livsmedels anskaffande tid efter annan måst göras, hava utgått även under år 1919.

Kostersättningen för i centralhemmet vårdade patienter och patientbiträden har under året utgått med en krona 30 öre för de förra samt en krona 60 öre för de senare.

Vid årets utgång växlade vårdavgifterna per dag och patient mellan 60 öre och en krona jämte ett dyrtidstillägg av 20 öre.

Då lantbrukskoloniens 6 patienter, för vilka vårdavgifter ej utgå, frånräknas, uppgingo sålunda vårdavgifterna per dag och patient vid 1919 års utgång till 78³ öre mot 75 öre vid föregående årsskifte. Med kristidstilläggen bliva motsvarande siffror 96² öre och 91³ öre.

Antalet underhållsdagar under året har, inklusive lantbrukskolonien, utgjort 54 956 och medeltalet vårdade per dag 150⁵ mot respektive 56 023 och 153⁵ under år 1918.

Medelkostnaden per patient och dag har utgjort kronor 1⁶⁹ samt per patient och år kronor 617⁹⁵ mot respektive kronor 1⁵⁰ och kronor 547⁵⁰ under år 1918.

Sedan kyrkoherdebostället Korsberga Prästgård, efter av Kungl. Maj:ts erhållet bemyndigande, för en tid av 5 år, räknat från och med den 1 maj 1919, arrenderats för Växjö hospitals räkning för anordnande å omskrivna boställe av en lantbrukskoloni för manliga arbetsdugliga patienter, har denna koloni från och med maj månads ingång igångsatts, sedan nödig personal blivit anställd och behövliga inventarier m. m. anskaffats.

Vid statens hospital under år 1919 nytillkomna donationsfonder.

Sedan i 1917 års berättelse meddelats en översikt över vid statens hospital förefintliga donationsfonder, får styrelsen, i likhet med vad i föregående berättelse skett, här meddela, att under år 1919 tillkommit allenast en fond.

Till Lunds hospital har nämligen fröken Gertrud Thörn genom testamente den 15 december 1917 donerat ett belopp av 20 000 kronor att såsom en enskild fond förvaltas, och varav räntan skall användas till något välgörande ändamål för fattiga patienter.

Översikt över antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å landstingens och de större städernas upptagningsanstalter för sinnessjuka år 1919.

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
	Antal patienter		Underhållsdagar	Antal sjuk-sängar 31/19		Antal patienter		Underhållsdagar	Antal sjuk-sängar 31/19
Landstingsområde eller stad; sjukvårdsanstalt	in-tagna	döda			Landstingsområde eller stad; sjukvårdsanstalt	in-tagna	döda		
Stockholms stad.					Göteborgs o. Bohus län.				
Sjukhuset vid Långbro † . . .	355	44	219 350	640	Uddevalle lasarett	30	3	7 214	24
Provisoriska sinnessjukhusen utom sjukh. v. Långbro ¹	365	17	59 253	93	Göteborgs stad.				
Stockholms län.					Upptagningsanstalten vid Göteborgs hospital †	.	.	25 142	75
Upptagn.-anst. v. Ulvsundaf	50	4	12 784	40	Älvsborgs län.				
Uppsala län.					Upptagningsanstalten vid Vänersborgs hospital †	.	.	10 806	30
Upptagningsanstalten vid Uppsala hospital †	.	.	8 249	24	Skaraborgs län.				
Södermanlands län.					Falköpings lasarett	41	1	5 321	24
Upptagningsanstalten vid Nyköpings hospital †	.	.	6 955	20	Värmlands län.				
Östergötlands län.					Upptagningsanstalten vid Kristinehamns hospital †	7	5	5 657	20
Vadstena lasarett	10	1	6 228	16	Örebro län.				
Norrköpings stad.					Örebro lasarett	43	3	4 492	12
Uppt.-anst. v. Sandbyhov †	67	12	28 918	84	Västmanlands län.				
Jönköpings län.					Västerås lasarett	45	5	4 758	21
Ulfesparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	48	2	12 298	40	Kopparbergs län.				
Kronobergs län.²					Upptagningsanst. vid Sätters hospital †	.	.	10 866	30
Upptagningsanstalten vid Växjö hospital †	.	.	12 748	40	Gävle län o. Gävle stad.				
Kalmar läns norra landstingsområde.					Gävle o. Gästriklands lasarett	23	1	5 204	14
Upptagningsanstalten vid Västerviks hospital †	.	.	10 116	30	Söderhamns lasarett	61	3	6 391	22
Gottlands län.					Hudiksvalls	30	3	4 120	16
Visby lasarett	—	—	—	2	Västernorrlands län.				
Blekinge län.²					Härnösands lasarett	—	—	—	2
Karlskrona lasarett	—	—	—	3	Upptagningsanstalten vid Härnösands hospital †	18	2	7 735	24
Kristianstads län.					Jämtlands län.				
Kristianstads lasarett	34	—	13 629	45	Östersunds lasarett	19	2	1 242	12
Simrishamns	—	—	365	2	Västerbottens län.				
Malmöhus län.					Umeå lasarett	56	6	5 418	20
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital †	21	1	9 609	28	Norrbottnens län.				
Uppt.-anst. v. Halsingborg †	48	5	15 031	68	Luleå lasarett	—	—	—	1
Malmö stad.					För hela riket	1 502	125	537 268	1 578
Allmänna sjukhuset	102	4	9 275	34	Om de med † betecknade frändragas	936	52	153 307	425
Hallands län.									
Falkenbergs lasarett	29	1	8 099	22					

† Siffrorna ingå i Tab. 1—15. — ¹ Katarina sjukhus, avd. för sinnessjuka, samt provisoriska sinnessjukhusen å 82 Hornsgatan, 56 Bondegatan. Dessa stadens upptagningsanstalter här betraktade såsom en enhet, så att överflyttningar dem emellan frändragits ifråga om intagna. — ² Upptagningsanstalten vid Växjö hospital gemensam för Kronobergs och Blekinge län. — ³ Antal individer, sålunda annan beräkningsgrund än i Styrelsens berättelse: Allmän hälso- och sjukvård.

b) Landstingens och de större städernas upptagningsanstalter.

I tabellariska översikter, som åtfölja denna berättelse, ingår redogörelse för sjukvården även vid vissa mer självständiga upptagningsanstalter, tillhörande landsting eller större städer. Såsom sådana räknas för närvarande sjukhuset vid Långbro jämte upptagningsanstalterna vid Ulvsunda samt i Hälsingborg och vid Norrköping.

Ur årets berättelser från de nämnda anstalterna må följande meddelas.

Sjukhuset vid Långbro. Från detta sjukhus meddelar överläkaren, att stadsfullmäktige i Stockholm den 17 december 1919 beslutat att, oaktat de stegrade byggnadsomkostnaderna, låta uppföra en paviljong för 74 sjuka, om vars uppförande beslut fattats redan 1917, men som på grund av den oerhörda prisstegringen tills vidare måst anstå.

Beträffande verksamheten vid övriga i tabellavdelningen icke förekommande upptagningsanstalter för sinnessjuka hänvisas till översikten å sid. 13.

c) Enskilda anstalter.

Översikt för år 1919 över antalet platser samt intagna, avförda och den 31 dec. 1919 närvarande vid enskilda anstalter för sinnessjuka.

Anstalt	Platser	Intagna		A v f ö r d a								Den 31/12 1919 närvarande	
		friska		förbättrade		oförbättrade		döda		m.	kv.		
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.				
Karlshäll (Stockholm)	14	—	5	1	—	1	1	1	2	—	—	4	8
Solna sjukhem (Sundbyberg) .	34	24	18	7	5	3	3	13	7	3	1	24	9
Bagges sjukhem (Södertälje) .	20	5	8	—	4	2	5	2	2	—	1	7	8
Peterska hemmet (Uppsala) . .	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Vängelsta sjukhem (Uppsala) .	19	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	8	9
Hälledal (Tyringe)	15	11	9	2	3	2	3	3	2	1	—	8	6
Katrinelund (Malmö)	12	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	9
Solliden (Åkarp)	16	4	16	1	4	—	—	1	7	1	2	2	7
Betaniastiftelsens sjukhem (Göteborg)	19	21	26	—	4	4	8	8	7	1	1	7	7
Summa	164	65	87	11	22	12	20	28	28	6	5	60	70
			152		33		32		56		11		130

Av de såsom oförbättrade avförda hava 33 överförs till annan anstalt för sinnessjuka.

Översikt för år 1919 över av provinsial- och extra provinsialläkare besökta sinnessjuka och sinnesslöa med hänsyn till deras antal, beskaffenheten av deras vård och deras behov av anstaltsvård.

L ä n	Antal besökta			Vårdens beskaffenhet			Behov av vård å anstalt för		
	Sinnes- sjuka	Sinnesslöa		god	mindre god	van- vård	sinnes- sjuka	obild- bara sinnes- slöa	bild- bara sinnes- slöa
		obild- bara	bild- bara						
Stockholms	30	36	7	63	8	2	6	4	2
Uppsala	2	1	2	5	—	—	1	1	—
Södermanlands	16	11	21	47	1	—	1	1	—
Östergötlands	4	10	5	17	2	—	—	2	—
Jönköpings	74	32	16	113	9	—	6	2	5
Kronobergs	20	20	14	48	6	—	4	2	—
Kalmar	15	23	2	36	4	—	4	1	1
Gottlands	4	3	—	7	—	—	—	—	—
Blekinge	9	17	4	29	1	—	—	2	—
Kristianstads	83	78	13	165	9	—	7	5	1
Malmöhus	77	59	44	162	18	—	14	10	10
Hallands	7	15	3	24	1	—	—	3	1
Göteborgs och Bohus	31	36	7	62	12	—	5	14	—
Älvsborgs	42	38	21	79	21	1	15	12	1
Skaraborgs	17	20	6	39	4	—	6	3	1
Värmlands	23	30	21	67	6	1	3	7	2
Örebro	5	4	4	11	2	—	—	1	—
Västmanlands	2	—	3	2	3	—	1	—	2
Kopparbergs	16	11	16	37	6	—	2	2	6
Gävleborgs	30	34	22	79	7	—	4	9	1
Västernorrlands	19	18	10	39	7	1	7	3	6
Jämtlands	17	15	2	31	3	—	8	3	—
Västerbottens	28	24	9	57	4	—	5	2	1
Norrbottnens	2	8	3	12	1	—	—	2	1
Summa	573	543	255	1 231	135	5	90	91	41
		798			1 371			132	
		1 371						231	

III. Antalet sinnessjuka och sinnesslöa inom riket.

I tab. 21 meddelas ett sammandrag av de uppgifter, vilka det enligt § 69 i gällande stadga angående sinnessjuka åligger kyrkoherde samt kommunal- och hälsovårdsnämnd att till vederbörande tjänsteläkare avgiva.

Å sid. 15 meddelas en översikt över resultaten av tjänsteläkarnas besök hos sinnessjuka och sinnesslöa.

Angående de antecknade fallen av vanvård omförmäles bl. a.:

En sinnessjuk 72-årig kvinna låg ständigt till sängs och bodde tillsammans med en ungefär lika gammal syster i ett mörkt och förfallet rum, där kläder, husgeråd, gamla kistor, mat m. m. var blandat i en röra och där allt var fullt av all slags ohyra och höljt i smuts. En sinnessjuk 56-årig man hade varit sjuk sedan konfirmationen och förvarades under sina orosperioder i en avbalkning, där största osnygghet och orenlighet voro rådande; visade periodvis våldsamt och benägenhet att skada sig själv.

Skyddsföreningen för sinnessjuka.

Under år 1919 har skyddsföreningen överlämnat till överläkarna vid statens anstalter för sinnessjuka tillhoppa 1 600 kronor, varav till Uppsala hospital 200 kronor, till Lunds hospital 250 kronor samt lägre belopp, minst 50 kronor, till övriga anstalter.

Därjämte hava till nio enskilda personer givits sammanlagt 500 kronor, vadan sålunda hela understödsbeloppet uppgår till 2 100 kronor.

Till bestridande av dessa utgifter har föreningen haft att tillgå årsavgifter från 204 ledamöter och räntan av förut befinligt kapital, som ökats från 44 066 kronor 38 öre till 44 398 kronor 20 öre.

Kurator för de sinnessjuka.

Angående detta institut skriver professor Gadelius i årsberättelsen från Stockholms hospital bl. a.:

Den i föregående årsberättelser omnämnda polikliniken (hjälpbyrå) för psykiskt sjuka har även under senast förflutna år i förening med kurators

verksamhet förmedlat en mängd av de intressen, som knyta sig till omsorgen om de sinnessjuka utom och inom anstalterna. Som föreståndare för hjälpbyrån har alltjämt docenten med. doktorn V. Wigert fungerat och som kurator för de sinnessjuka fröken Gertrud Rodhe. En mängd hjälpsökande har, som av doktor Wigerts berättelse framgår, under det gångna året anlitat byrån. En del av dessa har förhjälpits till vård å Stockholms hospital, eventuellt å andra sjukhus, en del har behandlats polikliniskt med råd och medikamentösa medel, andra hava med kurators biträde beretts inträde å vil- resp. konvalescenthem. Det av ingenjören Oscar Hirsch till de sinnessjuka skänkta konvalescenthemmet »Fannys Minne», beläget i närheten av villasamhället Äppelviken vid Mälaren, har under augusti månad 1919 öppnats och kan i tvenne byggnader bereda utrymme för 12 konvalescenter. Huvudvillan är helt upplåten åt kvinnliga vårdbehövande. I annexbyggnaden kunna även ett mindre antal (intill 4) män erhålla plats. Hemmet är trevligt och med omsorg inrett och av dess ädelmodige givare rikligen utrustat. Sedan det i augusti var färdigt att tagas i bruk, hava i allt 16 personer (15 kvinnor och 1 man) där vårdats. Av dessa kommo 6 patienter (5 kvinnor och 1 man) från Stockholms hospital, 10 direkt från hemmet. Till konvalescenthemmet har, skriver doktor Wigert i avgiven årsberättelse, »endast inremitterats sådana lindrigt sjuka eller konvalescenter, vilka kunna antagas hava verklig nytta av en kortare sjukhemsvistelse. Patienter med mera kroniska sjukdomar hava i regel icke intagits. Ett undantag utgör den manlige patienten, vilken intagits för längre tid i avsikt att han skall hjälpa till med diverse utomhussysslor.» En skolad sjuksköterska är som husmor anställd vid hemmet.

Läkaren vid hjälpbyrån för psykiskt sjuka, hospitalsläkaren docenten V. Wigert, har i berättelse för år 1919 meddelat bl. a. följande.

Under den tid byrån verkat, har det med full evidens visat sig, att den har en mycket viktig samhällelig funktion att fylla, som förut icke varit tillgodosedd. Under år 1919 har byrån haft att glädja sig åt en avsevärt ökad tillströmning av hjälpsökande. Medan byrån under år 1918 besöktes av 162 personer, har den under 1919 konsulterats för 237 personer (74 män och 163 kvinnor), av vilka 28 (7 män och 21 kvinnor) inskrivits under föregående år; för 3 personer har rådfrågning skett endast genom anhöriga. Av de 209 under året nytillkomna fallen hava 140 behandlats polikliniskt med medikamentösa eller psykoterapeutiska åtgärder eller varit föremål för byråns sociala hjälpverksamhet genom anskaffande av bostäder, lämpligt arbete, ekonomiskt understöd o. dyl. I medeltal hava mottagningarna besökts av 7 personer.

Kuratorn fröken G. Rodhe har över sin verksamhet under år 1919 lämnat följande berättelse:

»Vid fullgörande av kurators för de sinnessjuka skyldighet att avgiva berättelse över verksamheten under år 1919 tillåter sig kurator att till en början erinra om berörda verksamhets organisatoriska art. Kurators arbete är som bekant inriktat på ett socialt spörsmål av synnerligen grannlaga

beskaffenhet. De individer, som träffas av psykisk sjukdom, äro ej allenast i behov av läkarvård, de hava också behov av hjälp i annat hänseende. Med en dylik sjukdom följer för individen saknad av möjlighet att kunna ordna sina samhällseliga angelägenheter; såväl omedelbart före sjukdomstillfallet som ock efter den tidpunkt, då läkaren fullgjort sin uppgift, erfordras för en dylik patient att erhålla stöd och hjälp i en del hänseenden, som alldeles ligga utanför läkarens område men som dock icke kunna överlämnas till vem som helst och allra minst åt patienten själv. Under hela sjukdomsstadiet påkallas för en patient av ifrågavarande slag omvårdnad i avseende på hans ekonomiska förhållanden.

Kurator har att efter anmodan dels från enskilt håll, dels från sinnessjukhusen och dels från hjälpföreningens för psykiskt sjuka byrå omhändertaga patienter, i vad angår deras behov av hjälp, vare sig i fråga om ekonomiska angelägenheter eller andra sociala förhållanden. Under år 1919 har därjämte tillkommit för kurator att i egenskap av inspektris öva tillsyn över det konvalescenthem i Bromma, som genom ingenjören O. Hirschs donation kommit till stånd.

För närmare belysning av kurators verksamhet under det gångna året må hänvisas till följande sammanställning:

Förmynderskap för 60 personer, rättegångsombud angående skilsmässa för 9 personer, rättegångsombud angående barnuppfostran för 1 person, haft tillhörigheter magasinerade åt 61 personer, omsatt och utlöst pantsatta saker åt 10 personer, omhändertagna penningar och bankböcker åt 32 personer, ombesörjt transport och flyttningar i 54 fall, anskaffat plats åt 20 personer, inackordering i vilohem åt 36 personer och i privata hem på landet åt 3 personer, intagning å uppfostringsanstalt åt 4 personer, å barnhem åt 1 person, i abnormskola eller hem för sinnesslöa åt 4 personer; anskaffat kläder åt 8 personer och bostad åt 1 person, utdelat understöd av anslag från hälsovårdsnämnden åt 41 personer, av hjälpföreningens medel åt 12 personer, anskaffat och utdelat understöd för åtskilliga särskilda behov åt 12 personer, verkställt inbetalning till sjuk- och begravningskassa för 12 personer och lämnat diverse hjälp till 90 personer. Sammanlagt hava under året 257 personer kommit under kurators inseende, varav 137 från föregående år och 120 tillkommit under redogörelseåret. I sistnämnda antal ingå 48 personer från hjälpföreningens för psykiskt sjuka byrå. Medel till utdelning av understöd hava erhållits från följande institutioner: Hjälpföreningen för psykiskt sjuka (hälsovårdsnämndens anslag) 2 800 kronor, Säterstenska fonden 300 kronor, Föreningen De blindas vänner 120 kronor, Skyddsföreningen för sinnessjuka 300 kronor, Stockholms nödhjälpskassa 60 kronor; summa 3 580 kronor.

Efter framställning från kurator har dessutom fattigvården lämnat understöd till 17 personer. Dessa understöd hava antingen lämnats direkt till vederbörande behövande eller ock utdelats genom kurator.

Vid julen 1918 erhöi kurator av enskild person ett bidrag av 2 000 kronor att av kurator efter eget bedömande utdelas, och har kurator härigenom

haft den glädjande möjligheten att kunna på ett frikostigt sätt lämna understöd åt en hel del behövande personer.

Ovan omnämnda genom ingenjören O. Hirschs donation tillkomna konvalescenthem har redan verkat mycket gott. De första patienterna mottogos den 18 augusti 1919. Under året hava därstädes vårdats 16 personer. Hemmet skötes av egen styrelse, men hjälpföreningens för psykiskt sjuka byrå äger att bestämma om intagande av patienter. Genom uppdraget att vara inspektris över detta konvalescenthem har givetvis kurators arbete än ytterligare ökats.

Utom det arbete, för vilket här ovan blivit närmare redogjort, må erinras om att kurator har att tillhandagå med äskade upplysningar per telefon eller genom brev. En vidlyftig korrespondens med hjälpbehövande har förekommit under året. Därjämte må anteckas, att kurator vid läkarens mottagningar å hjälpföreningens för psykiskt sjuka byrå har att närvara och lämna den hjälp, som hänför sig till kurators verksamhet.

Kurator har sedan år 1918 att för sitt arbete anlita två biträden: en sjuksköterska och ett skrivbiträde.

Kurators verksamhet är ju uppenbarligen mycket beroende på tillgången av medel för utdelning vid förefallande behov. I avseende härpå må framhållas, att enligt ingånget meddelande hjälpföreningen för psykiskt sjuka har under år 1920 att till utdelning av understöd åt psykiskt sjuka påräkna ett till 5 600 kronor förhöjt anslag från hälsovårdsnämnden. Genom denna förhöjning beredes kuratorsinstitutionen en väsentlig förmån i sin verksamhet.»

Tab. 1. Sammanställning av uppgifterna från offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka angående *intagna och avförda* samt den 31 december *befintliga* patienter år 1919.

A n s t a l t	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			12			
	Intagna ¹		Intagna, å offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka förut ej vårdade		Från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka överförda		A v f ö r d a										Den 31 december befintliga			Antalet exspek- tanter den 31 december					
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	s:a	m.	kv.		
Stockholms hospital	129	172	94	118	1	2	32	64	28	40	28	49	4	1	13	15	2	9	8	1	126	137	263	16	39
Uppsala » och asyl	129	79	69	57	34	13	26	29	23	10	4	9	12	1	38	27	3	1	—	—	678	573	1 251	331	705
Nyköpings hospital	27	34	16	29	1	—	8	14	4	9	—	1	1	1	8	6	4	1	—	—	131	99	230	8	8
Vadstena » och asyl	67	73	51	61	6	21	26	29	5	8	18	2	—	2	21	31	4	1	—	—	401	383	784	153	46
Växjö »	54	41	46	36	—	—	12	21	6	6	12	5	4	7	8	8	6	1	—	—	249	221	470	44	36
» kriminalavd.	24	—	—	—	5	—	1	—	3	—	3	—	13	—	5	—	4	1	—	—	112	—	112	4	—
Västerviks »	74	76	59	70	11	11	25	28	5	7	2	1	2	1	29	33	—	—	—	—	465	400	865	—	—
Viaby »	12	25	10	15	1	1	3	12	2	7	2	6	1	—	6	4	—	—	—	—	29	45	74	1	2
Lunds » och asyl	127	89	112	77	15	—	32	28	11	20	7	7	—	—	42	30	4	1	—	—	607	608	1 215	42	224
Malmö asyl	2	6	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	47	76	123	—	—
Göteborgs hospital	54	77	45	63	3	—	10	26	20	22	9	21	1	—	18	10	4	1	—	—	182	178	355	52	68
Vänersborgs » och asyl	104	134	92	109	1	—	27	32	22	20	3	23	4	10	28	42	4	1	—	—	550	556	1 106	89	148
Kristinehamns »	87	67	71	54	1	—	18	13	7	9	1	3	2	—	23	27	4	1	—	—	400	419	819	43	29
Säters »	115	114	91	79	5	2	21	32	24	26	8	17	9	—	21	24	4	1	—	—	445	401	846	177	60
Härnösands »	38	33	31	28	—	—	11	14	2	6	2	1	—	—	13	9	1	—	—	—	143	126	269	44	41
Östersunds »	83	97	70	85	—	—	19	30	9	15	6	5	—	—	13	19	—	2	—	—	296	265	561	79	—
Piteå hospital och asyl	88	72	66	60	—	—	31	32	11	7	1	4	—	—	19	9	—	—	—	—	218	166	384	—	—
Sjukhuset vid Långbro	143	186	101	122	12	14	26	45	45	46	32	52	21	3	21	23	—	8	1	—	258	350	608	—	—
Upptagn.-anst. v. Ulvsunda	36	14	21	11	—	—	15	4	4	6	2	—	10	5	3	1	—	—	—	—	15	20	35	—	—
» v. Sandbyhov	35	32	26	21	—	—	5	10	1	3	2	2	11	7	11	1	—	—	—	—	38	51	89	—	—
» i Hälsingborg	22	26	16	22	—	—	4	3	—	4	1	3	5	9	3	2	—	—	—	—	18	38	51	—	7
Summa	1 450	1 447	1 110	1 121	96	64	352	406	232	271	143	211	100	47	344	323	20	5	—	—	5 408	5 102	10 510	1 033	1 418
	2 897		2 231		160		818		503		354		147		667		25								2 496

Anm. Landstingens med hospitalen förenade upptagningsanstalter äro fr. o. m. 1914 sammanräknade med hospitalen. I siffror för upptagningsanstalten i Hälsingborg ingå även uppgifter för anstalten i Ramlöså.

¹ De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda medräknas ej här. — ² Därav 6 män intagna för observation, 3 män på polisremiss. — ³ Polisremiss. — ⁴ För observation. — ⁵ Fara för suicidium. — ⁶ Därav vid Korsberga: m. 94, kv. 59, s:a 153.

Tab. 2. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna, tillfrisknade, döda, samt vid årets slut befintliga, med fördelning efter de särskilda sjukdomsformerna.

22

S j u k d o m	2		3		4		5		6	
	Intagna ¹		Intagna, å offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka förut ej vårdade		Tillfrisknade		Döda		Den 31 december befintliga	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Melankoli, <i>Melancholia</i>	78	128	71	123	19	40	11	18	126	264
Mani, <i>Mania</i>	48	35	45	35	34	22	1	3	37	53
Periodisk sinnessjukdom, <i>Psychosis periodica</i>	287	427	155	248	147	233	22	48	429	656
Förvirring, <i>Confusio</i>	69	128	61	124	58	109	7	18	17	84
Primär svagsinnet, <i>Dementia primaria</i>	542	468	413	369	51	33	170	151	3 586	3 069
Kronisk förryckhet, <i>Paranoia</i>	24	20	15	16	2	—	8	6	215	219
Sekundär svagsinnet, <i>Dementia secundaria</i>	2	3	—	3	—	—	7	5	54	112
Epileptisk sinnessjukdom, <i>Insania epileptica</i>	41	26	37	22	3	1	14	8	136	91
Degenerativ sinnessjukdom, <i>Insania degenerativa</i>	71	68	60	50	21	26	4	5	123	121
Sinnessjukdom i följd av kronisk förgiftning, <i>Psychosis ex intoxicatione</i>	31	3	21	3	14	1	1	—	69	5
Sinnessjukdom med förlamning, <i>Dementia paralytica</i>	59	16	49	10	—	—	37	7	60	19
Svagsinnet av organiska orsaker, <i>Dementia organica</i>	72	89	66	84	3	1	48	47	139	188
Sinnesslöhet, <i>Idiotia</i>	30	12	31	12	—	—	6	3	128	80
Sinnessvaghet, <i>Imbecillitas</i>	70	18	62	16	—	—	7	4	280	140
Sinnessjukdom, okänd eller icke förefutlig	26	6	24	6	—	—	1	—	9	1
Summa	1 450	1 447	1 110	1 121	352	466	344	323	5 408	5 102

¹ De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda medräknas ej här.

Tab. 3. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna, tillfrisknade och döda, med fördelning efter *kön* och *ålder*.

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15
	Under 15 år		15—20 år ¹		20—25 år		25—30 år		30—35 år		35—40 år		40—45 år		45—50 år		50—60 år		60—70 år		Över 70 år		Okänd ålder		Summa		
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
Intagna ²	11	8	111	107	220	146	222	184	180	192	151	167	130	135	111	116	171	212	89	113	51	66	3	1	1450	1447	2897
Intagna, å offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka förut ej vårdade	11	8	101	99	186	126	174	144	124	142	105	129	97	92	84	85	116	159	64	83	45	53	3	1	1110	1121	2231
Tillfrisknade	4	5	37	44	66	60	58	69	42	73	41	57	34	41	20	31	30	61	15	19	5	6	—	—	352	466	818
Döda	—	1	3	3	18	9	22	18	44	26	49	31	36	26	27	32	68	63	39	42	38	72	—	—	344	323	667

Tab. 4. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter intagna sinnessjuka, fördelade efter *civilstånd*, *sjukdomens bestånd före intagningen* samt *antal förutgångna anfall*.

In- tag- na.	1		2				3				4				5				6				7				8				9				10				11				12				13				14				15				16				17				18			
	Summa		Ogifta		Gifta		Änk- lingar		Änkor		Från- skilda		Under 3 mån.		3—6 mån. ³		6—12 mån.		1—2 år		Över 2 år		Okänt		Intet		Ett		Två		Tre		Fyra eller flera		Okänt																																			
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.																												
A ⁴	1924	1411	875	843	388	433	55	116	6	19	520	638	161	187	99	128	84	79	337	359	63	20	911	963	191	226	60	63	27	31	78	109	57	19																																				
	2785		1718		821		171		25	1158		348		227		163		756		83		1874		417		123		58		187		76																																						
B ⁵	993	1087	665	643	283	348	43	85	2	11	384	490	129	160	81	111	65	60	292	253	42	13	793	855	103	144	19	26	7	13	30	36	41	13																																				
	2080		1908		691		128		13	874		289		192		125		545		55		1648		247		45		20		60		54																																						

¹ Från och med 15 år intill 20 år o. s. v. — ² De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda medräknas ej här. — ³ Från och med 3 månader intill 6 månader o. s. v. — ⁴ De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda medräknas ej här, ej heller sinnesslöa och sinnessvaga eller de vid intagandet icke sinnessjuka. — ⁵ Å offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka förut icke vårdade; sinnesslöa eller sinnessvaga medtagna ej här, ej heller de vid intagandet icke sinnessjuka.

Tab. 5. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, fördelade efter sjukdomens form och efter ålder vid sjukdomens utbrott.

Sjukdom	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		Total- summa		
	Under 15 år		15—20 år ¹		20—25 år		25—30 år		30—35 år		35—40 år		40—45 år		45—50 år		50—60 år		60—70 år		Över 70 år		Okänd ålder		Summa				
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.
Melankoli, <i>Melancholia</i>	—	1	3	1	4	3	3	8	5	13	6	16	8	16	14	11	22	39	5	9	1	1	—	5	71	123	194		
Mani, <i>Mania</i>	1	2	12	7	11	9	5	5	4	5	1	1	2	2	2	—	3	3	3	—	1	1	—	—	45	35	80		
Periodisk sinnessjukdom, <i>Psychosis periodica</i>	7	4	35	42	22	38	26	29	12	29	15	29	9	14	8	20	8	15	2	7	1	1	10	20	155	248	403		
Förvirring, <i>Confusio</i>	1	3	7	25	13	25	10	20	5	15	9	9	4	7	4	9	5	7	2	1	—	1	1	2	61	124	185		
Primär svagsinnet, <i>Dementia primaria</i>	5	8	79	58	101	75	94	71	57	41	25	37	17	17	8	18	8	24	—	3	1	—	18	17	413	369	782		
Kronisk förrekyhet, <i>Paranoia</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	5	3	3	1	1	3	3	4	2	—	1	2	—	15	16	31		
Sekundär svagsinnet, <i>Dementia secundaria</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	3		
Epileptisk sinnessjukdom, <i>Insania epileptica</i>	7	4	5	5	5	2	2	3	3	—	3	—	—	2	4	—	2	2	2	—	—	—	—	4	4	37	22	59	
Degenerativ sinnessjukdom, <i>Insania degenerativa</i>	14	5	5	7	9	5	8	5	3	8	5	2	1	3	4	7	1	3	—	—	—	—	10	5	60	50	110		
Sinnessjukdom i följd av kronisk förgiftning, <i>Psychosis ex intoxicatione</i>	—	—	—	—	1	—	2	—	3	2	4	—	2	—	2	—	5	1	1	—	—	—	—	1	—	21	3	24	
Sinnessjukdom med förlamning, <i>Dementia paralytica</i>	—	—	—	—	—	—	1	7	—	12	4	10	1	8	3	11	1	—	—	—	—	—	—	1	—	49	10	59	
Svagsinnet av organiska orsaker, <i>Dementia organica</i>	2	2	1	1	—	—	1	—	1	—	—	1	2	2	2	3	9	13	20	32	24	23	4	7	66	84	150		
Sinnesslöhet, <i>Idiotia</i>	28	12	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	81	12	48
Sinnessvaghet, <i>Imbecillitas</i>	50	10	3	1	3	2	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	2	62	16	78	
Sinnessjukdom, okänd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	115	51	150	147	170	159	153	142	103	114	81	104	58	67	58	72	77	113	40	54	28	29	53	63	1 086	1 115	2 201		

Anm. Här medtagas ej sådana, som vid intagandet voro icke sinnessjuka; se Tab. 2.

¹ Från och med 15 år intill 20 år o. s. v.

Tab. 6. Översikt för år 1919 över *orsaker*, under vilkas inflytelser sinnessjukdom kan anses hava uppkommit hos under året intagna.

1		2		3		
		Intagna ¹		Intagna, å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka fört ej vårdade		
O r s a k		m.	kv.	m.	kv.	
Årftlig belastning	Sinnessjukdom hos	fadern	99	76	73	61
		modern	119	102	90	70
		far- eller morföräldrar	63	60	48	45
		syskon	163	156	120	122
	Alkoholism hos	avlägsnare släktingar	237	236	185	175
		fader	90	60	63	47
		moder	6	6	5	4
		föräldrar	7	6	5	5
	Epilepsi hos	syskon	9	18	6	17
		avlägsnare släktingar	19	18	16	14
		föräldrar	84	98	63	77
	Neurasteni, hysteri eller andra nervösa rubbningar hos	syskon	36	39	25	30
avlägsnare släktingar		33	35	27	28	
föräldrar		17	10	12	3	
Självmod av föräldrar, far- eller morföräldrar, syskon	16	15	12	10		
» avlägsnare anförvanter	18	14	11	12		
Idioti, sinnessvaghet, lynneseigendomlighet inom slakten	41	30	32	22		
Andra former av belastning	1	1	—	1		
Pubertät	—	—	—	—		
Klimakterium	15	24	15	20		
Ålderdom	—	12	—	11		
Havandeskap	—	18	—	16		
Barnsäng	—	—	—	—		
Digivning	125	147	111	142		
Influensa	—	2	—	2		
Tyfoidfieber	3	7	2	6		
Andra akuta infektionssjukdomar	60	18	50	11		
Syfilis	5	13	4	10		
Kroniska konsumtionstillstånd (cancer, tuberkulos etc.)	—	2	—	2		
Inanition	—	—	—	—		
Huvudvärk, svår suuva, solsting, förkylning av huvudet	2	1	2	1		
Sjukdomar i blodkärnen	5	2	4	2		
Epilepsi	83	4	52	3		
Kronisk alkoholism	3	4	2	3		
Andra kroniska intoxikationssjukdomar	18	6	14	5		
Skador å huvudet	7	3	7	3		
Organiska hjärnlidanden	15	9	11	8		
Andra sjukdomar	5	7	4	4		
Oregelbundet, utavävande levnadsätt	3	—	3	—		
Misbruk av spirituosa, kaffe, tobak	9	18	8	16		
Hälsovidrigt eller ansträngande arbete i yrke	2	2	1	2		
Pauperism	13	11	12	10		
Psykisk överansträngning, neurasteni, sömnlöshet	11	14	11	14		
Sorg, grubbel	60	41	45	38		
Misräkningar och motgångar, ekonomiska och husliga bekymmer	17	22	12	18		
Kärlek, olyckligt äktenskap, oäkta barn	9	15	7	13		
Religiösa påverkningar	13	28	11	27		
Ilftig sinnesrörelse	5	2	5	2		
Amerikavistelse, värnpliktsövning, mobilisering	5	3	5	3		
Cellstraff	14	6	14	4		
Andra yttre omständigheter	—	—	—	—		

¹ De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda ej medräknade.

Tab. 7. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, fördelade efter *stånd och yrke*.

1	2		3		4		5	
	Yrkes- utövare		Hustrur utan yrke		Barn under 15 år		Övriga familje- med- lemmar	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
I. Jordbruk med binäringar.								
Godsägare och därmed jämförliga arrendatorer, lantbruksinspektorer	9	—	1	—	—	—	—	4
Hemmansägare och därmed jämförliga arrendatorer, rättare, ladvogdar, mejerister, trädgårdsmästare	97	10	85	1	—	79	128	
Torpäre, statare, backstugusittare, jordbruksarbetare, tjänare	236	106	59	2	—	10	22	
Fiskare	4	1	4	—	1	—	2	
Lappar	2	2	2	—	—	—	—	
II. Industri och hantverk.								
Fabriks- och bruksägare, disponenter, ingenjörer, byggnästare, bokhållare	22	3	15	—	—	1	—	
Arbetare	212	37	82	2	2	7	18	
Hantverkare	98	41	52	1	2	2	23	
III. Handel och samfärdsel.								
Handlande, handelsbokhållare, banktjänstemän, redare	71	59	26	—	—	3	7	
Idkare av <i>vårdshusrörelse</i> och <i>deras</i> biträden	7	6	2	—	—	—	—	
Tjänstemän vid post, telegraf, telefon och järnvägar	5	5	5	—	—	—	3	
Betjänte vid d:o	15	1	10	—	—	—	3	
Sjöfarande, lotsar	27	—	5	—	—	—	4	
Hyrknskar, åkare, stadsbud och hamnarbetare	8	—	10	—	—	—	—	
IV. Allmän tjänst och litterära yrken.								
Prästerskap	1	2	1	—	—	1	2	
Civila och kommunala tjänstemän	10	1	4	—	—	1	4	
D:o d:o betjänte	9	—	11	—	—	1	2	
Militärer av officers grad	4	—	1	—	—	—	—	
D:o av lägre grad	21	—	7	—	—	—	—	
Lärare	9	29	3	1	—	1	1	
Litteratörer, artister	9	3	2	—	—	—	2	
Läkare, veterinärer, tandläkare, apotekare	4	—	1	1	—	—	1	
Barnmorskor, sjukvårdspersonal	1	11	—	—	—	—	1	
Studerande	8	2	—	—	—	4	—	
Skrivare, ritare	—	1	1	—	—	—	—	
V. Annat yrke.								
Tjänstehjon, förut ej angivna	—	116	—	—	1	—	1	
Arbetare, d:o d:o	32	7	14	—	—	—	2	
f. d. Yrkesutövare, kapitalister och pensionärer	34	11	5	—	—	1	2	
Understödsagare	22	8	—	—	—	—	4	
Fångar	—	1	—	—	—	—	—	
VI. Intet eller okänt yrke.								
	12	1	16	—	—	2	11	
Summa	989	444	424	8	6	113	247	

Tab. 8. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka för första gången intagna, med fördelning efter hemort.

L ä n	2		3		4			Intagna på 100 000 av medelfolk-mängden
	Landsbygd		Städer		Hela länet			
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	Summa	
Stockholms stad	—	—	144	177	144	177	321	77.9
Stockholms län	42	43	9	3	51	46	97	41.3
Uppsala >	9	12	4	10	13	22	35	25.9
Södermanlands >	18	32	7	12	25	44	69	36.5
Östergötlands >	36	34	24	30	60	64	124	41.0
Jönköpings >	26	19	8	6	34	25	59	26.3
Kronobergs >	40	30	6	4	46	34	80	50.7
Kalmar >	22	31	13	9	35	40	75	32.7
Gotlands >	11	13	—	3	11	16	27	48.2
Blekinge >	16	18	6	10	22	28	50	33.8
Kristianstads >	31	21	3	1	34	22	56	23.4
Malmöhus >	56	49	25	19	81	68	149	31.0
Hallands >	10	14	6	3	16	17	33	22.3
Göteborgs och Bohus län	34	48	43	60	77	108	185	44.2
Älvsborgs län	45	34	7	6	52	40	92	30.9
Skaraborgs län	22	22	5	6	27	28	55	22.6
Värmlands >	33	18	5	3	38	21	59	22.3
Örebro >	28	29	8	10	36	39	75	34.7
Västmanlands >	15	9	8	11	23	20	43	25.7
Kopparbergs >	58	42	8	4	66	46	112	44.7
Gävleborgs >	27	25	8	7	35	32	67	25.3
Västernorrlands >	57	40	6	9	63	49	112	42.7
Jämtlands >	19	21	—	7	19	28	47	35.9
Västerbottens >	43	39	—	2	43	41	84	47.1
Norrbottnens >	36	36	6	8	42	44	86	47.9
Utrikes ort	5	5	3	1	8	6	14	
Okänd hemort	9	16	—	—	9	16	25	
Summa	748	700	362	421	1110	1121	2231	38.8

Tab. 9. Översikt för år 1919 över tillfriskningsprocenten bland de under de senaste 10 åren å offentliga, självständiga anstalter intagna.

1		2	3	4	5	6	7
Intagningsårets		Intagna ¹	Därav vid intagnin-gen som obotliga att anse	Till-frisknade under nä-de i kol. 3 av de 10 åren ²	Tillfrisk-ningspro-cent för de i kol. 3 angivna intagna	De do-tagna med avdrag av de i kol. 4 anförda	
ordningsnummer	årtal						
Det 10:de	} räknat tillbaka från redovisningsåret som lista å r.	1910	1 795	880	415	23.12	45.36
> 9:de		1911	1 548	575	525	33.91	53.96
> 8:de		1912	2 696	1 573	566	20.99	50.40
> 7:de		1913	2 081	982	608	29.22	55.32
> 6:te		1914	1 888	892	575	30.46	57.73
> 5:te		1915	2 327	1 119	593	25.48	49.09
> 4:de		1916	2 108	872	572	27.13	46.28
> 3:dje		1917	2 199	1 075	507	23.06	45.11
> 2:dra		1918	2 432	1 326	513	21.09	26.73
Redovisningsåret			1919	2 865	1 236	511	17.84

¹ De från annan offentlig, självständig anstalt för sinnessjuka direkt överförda medräknas ej här, ej heller de vid intagnandet icke sinnessjuka. — ² De tillfrisknade införas för det år, under vilket de å anstalten intagits, och ej för det år, under vilket de ntskrivits tillfrisknade.

Tab. 10. Översikt för år 1919 över de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka tillfrisknade.

S j u k d o m	Vistelse tid inom hospitalet					Sjukdomens bestånd efter dess uppkomst										Summa	Summa summa											
	kortare tid än 3 månader		3-6 månader ¹		6-12 månader		1-2 år		över 2 år		kortare tid än 3 månader		3-6 månader ¹		6-12 månader			1-2 år		2-5 år		över 5 år		okänt				
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.			kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Melankoli. <i>Melancholia</i>	8	8	6	13	2	8	2	5	1	6	4	3	7	3	4	22	2	6	1	4	1	2	—	—	10	40	59	
Mani. <i>Mania</i>	13	7	9	5	10	9	1	1	1	—	6	2	9	5	13	10	4	5	2	—	—	—	—	—	—	84	22	56
Periodisk sinnessjukdom. <i>Psychosis periodica</i>	50	66	41	69	31	54	13	29	12	15	20	29	45	68	35	67	19	33	12	19	12	14	4	3	147	233	380	
Förvirring. <i>Confusio</i>	32	39	17	37	7	28	1	3	1	2	20	30	20	37	16	34	1	5	1	3	—	—	—	—	58	109	167	
Primär svagsinnet. <i>Dementia primaria</i>	9	7	11	7	14	7	7	7	10	5	7	4	3	5	15	7	8	9	6	3	9	5	3	—	51	33	84	
Kronisk förryckhet. <i>Paranoia</i>	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
Sekundär svagsinnet. <i>Dementia secundaria</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epileptisk sinnessjukdom. <i>Insania epileptica</i>	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	3	1	4
Degenerativ sinnessjukdom. <i>Insania degenerativa</i>	12	19	3	4	2	3	4	—	—	—	7	10	3	2	3	4	1	3	2	1	5	3	—	3	21	26	47	
Sinnessjukdom i följd av kronisk förgiftning. <i>Psychosis ex intoxicatione</i>	11	1	1	—	—	—	—	—	2	—	7	—	2	—	1	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	14	1	15
Sinnessjukdom med förlamning. <i>Dementia paralytica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svagsinnet av organiska orsaker. <i>Dementia organica</i>	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Sinnesslöhet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinnessvaghet. <i>Imbecillitas</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinnessjukdom okänd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	137	148	89	135	69	109	30	46	27	28	72	78	89	120	88	144	38	63	26	31	31	24	8	6	352	466	818	

¹ Från och med 3 månader intill 6 månader o. s. v.

Tab. 11. Översikt för år 1919 över dödsorsaker bland de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka avlidna.

1	2	3	4
Dödsorsak (enl. K. Med.-styr. cirk. d. 9 okt. 1911)	M.	Kv.	Summa
Marasmus acutis	8	6	14
Septicæmia	9	2	11
Erysipelas	—	7	7
Febris typhoides	5	4	9
Tuberculosis pulmonum	105	127	232
> aliorum organorum	5	4	9
Dysenteria	2	2	4
Influenta epidemica	17	13	30
Aliæ infectiones	—	—	—
Anæmia pernicioza	—	—	—
Diabetes mellitus	—	—	—
Inanitiõ	1	1	2
Aliæ cachexiæ	—	—	—
Hæmorrhagia cerebri et meningum. Emollitiõ cerebri	3	8	11
Abcessus cerebri. Meningitis purulenta acuta	1	—	1
Epilepsia	3	3	6
Otitis media purulenta	—	—	—
Dementia paralytica	36	7	43
Insania	7	3	10
Insania (submersiõ)	1	—	1
> (strangulatiõ, suffocatiõ)	2	1	3
> (suicidiõ)	1	—	1
Alii systematis nervosi morbi	2	—	2
Pericarditis	1	—	1
Endocarditis chr. Vitium org. cordis. Myocarditis chr. Cardioscler.	20	33	53
Arteriosclerosis. Aneurysma	8	16	24
Degeneratiõ cordis	—	1	1
Pleuritis. Empyema	2	7	9
Bronchitis acuta et chronica	3	5	8
Pneumonia acuta	44	34	78
Gangræna pulmonum	3	2	5
Alii organorum respiratiõnis morbi	9	4	13
Gastroenteritis acuta et chronica	14	8	22
Ulcus ventriculi	2	—	2
Ileus	2	2	4
Hernia	1	—	1
Appendicitis	1	1	2
Hepatitis interstitialis chronica. Cirrhosis hepatis	—	—	—
Cholelithiasis	—	1	1
Alii organ. digestiõnis morbi	1	1	2
Nephritis acuta et chronica	6	3	9
Cystopyelonephritis	2	2	4
Alii organ. uropœtic. morbi	1	—	1
Arthritis	1	—	1
Carcinoma	6	9	15
Sarcoma	1	2	3
Tumores alii	3	2	5
Casus mortiferi (Combustio, Laceratiõ, Suffocatiõ, Vulnus)	5	2	7
Summa	344	323	667

Tab. 12. Översikt för år 1919 över *tillfälliga sjukdomar* bland de å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka vårdade.

1	2	3	4	1	2	3	4
Sjukdom (enl. K. Med.-styr. cirk. d. 19 okt. 1914)	M.	Kv.	Summa	Sjukdom (enl. K. Med.-styr. cirk. d. 19 okt. 1914)	M.	Kv.	Summa
Marasmus senilis	4	3	7	Enterocolitis, proctitis chr. . .	24	9	33
Septicæmia. Pyosepticæmia.				Appendicitis	8	11	19
Abcessus. Phlegmone	164	114	278	Ileus. Volvulus. Invaginatio .	4	3	7
Erysipelas	56	77	133	Hernia	17	—	17
Scarlatina	1	—	1	Cholelithiasis	3	6	9
Diphtheria	9	7	16	Icterus. Icterus catarrhalis . .	10	9	19
Influenza epidemica	105	131	236	Peritonitis acuta	4	4	8
Typhus abdominalis	40	35	75	Alii organ. digestionis morbi .	39	25	64
Dysenteria	14	12	26	Nephritis degen. et inflamm. ac.	10	3	13
Tbc. pulmonum. Tbc. laryngis	176	170	346	Nephritis degen. et inflamm. chr.			
organorum aliorum	8	16	24	Morbus Brightii	15	7	22
Syphilis acquisita	2	—	2	Pyelitis. Cystopyelonephritis .	3	3	6
Febris. Febricula	66	32	98	Cystitis	6	14	20
Aliæ infectiones	6	7	13	Alii morbi org. uropoëticorum	5	1	6
Anæmia	—	1	1	Morbi organorum generationis .	4	8	12
Alii morbi sanguinis	3	9	12	Myitis. Rheumatismus muscul.	58	18	76
Diabetes mellitus	7	2	9	Tendovaginitis	5	3	8
Hæmorrhagia meningum cerebri	2	3	5	Bursitis. Hygroma	12	14	26
Meningitis cerebri. Meningitis				Polyarthritus rheumatica acuta .	5	10	15
cerebro-spinalis	1	—	1	Polyarthritus rheumatica chronica	1	3	4
Congestio cerebri	—	—	—	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	25	23	48
Hæmorrhagia, thrombosis, embolia				Alii morbi articul. et ossium .	6	7	13
cerebri. Emollitio cerebri . .	1	4	5	Erythema multiforme et nodosum	4	8	12
Epilepsia	1	1	2	Urticaria	1	2	3
Alii nervosi morbi	12	5	17	Zoster	21	14	35
Dementia paralytica	2	—	2	Eczema	56	28	84
Pericarditis	1	—	1	Psoriasis	4	5	9
Endocarditis, Myocarditis ac. .	6	8	14	Ulcus varicosum cruris	17	11	28
Endocarditis chr. Vitium organ-				Acne	7	1	8
anicum cordis. Myocarditis chr.				Furunculosis. Furunculus . . .	336	54	390
Cardiosclerosis. Coradiposum	45	35	80	Carbunculus	76	30	106
Arteriosclerosis. Atheromatosis.				Gangræna	10	3	13
Atherosclerosis. Endarteriitis	24	23	47	Alii morbi cutanei	48	19	67
Phlebitis	5	1	6	Morbi meatus auditorii externi	17	10	27
Aneurysma	—	—	—	Otitis media catarrhalis	7	5	12
Varix	32	15	47	Otitis media purulenta	50	39	89
Thrombosis. Embolia	4	5	9	Aliæ otopatix	1	3	4
Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	147	117	264	Conjunctivitis, sæstivalis, catarrhalis	36	21	57
Tracheitis chr. Bronchitis chr.	22	10	32	Dacryocystitis catarrhalis	4	3	7
Asthma bronchiale	5	3	8	Keratitis ulcerosa	4	7	11
Hæmorrhagia pulmonum	2	6	8	Iritis, iridocyclitis	—	3	3
Pneumonia crouposa acuta . . .	64	38	102	Cataracta	—	1	1
Bronchopneumonia acuta	27	23	50	Strabismus	—	—	—
Gangræna pulmonum	5	2	7	Aliæ opthalmix	24	15	39
Pleuritis. Empyema pleuræ . . .	45	39	84	Myoma	—	2	2
Alii organ. respirationis morbi	24	14	38	Adenoma. Kystadenoma	—	1	1
Tonsillitis acuta. Angina ton-				Sarcoma	2	2	4
sillarlis. Pharyngitis acuta . .	113	106	219	Carcinoma	6	15	21
Gastritis acuta	94	100	194	Struma	—	5	5
Enterocolitis acuta. Proctitis				Alii tumores	2	—	2
acuta ¹	734	560	1294	Morbus Basedowi. Hyperthyreosis	—	1	1
Gastritis chronica	2	3	5	Andra sjukdomar	1	3	4
Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	5	1	6	Trauma	274	176	450

¹ Däraf 722 fall (331 m., 391 kv.) av diarré samt c:a 180 fall (180 m.) av matförgifning.

Tab. 13. Kriminalpatienter å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka år 1919.

A. Underhållsdagar samt vid årets slut befintliga.

1 Anstalt.	2		3		4		
	Underhålls- dagar	Medeltal vär- dade per dag	Den 31 december befintliga ²				
			m.	kv.	m.	kv.	s:a
Stockholms hospital	3 602	6·9	3·0	5	6	11	
Uppsala > och asyl	22 115	54·2	6·4	59	7	66	
Nyköpings	6 779	15·2	3·3	17	3	20	
Vadstena > och asyl	8 359	20·9	2·0	21	3	24	
Växjö	3 794	5·4	5·0	7	5	12	
> , kriminalavdelningen	36 176	99·1	—	103	—	103	
Västerviks	21 446	49·2	9·6	52	9	61	
Visby >	1 569	3·3	1·0	5	1	6	
Lunds > och asyl	17 379	40·6	7·0	40	7	47	
Malmö asyl	4 745	5·0	8·0	5	8	13	
Göteborgs hospital	6 590	17·0	1·0	16	1	17	
Vänersborgs > och asyl	13 758	31·6	6·1	33	6	39	
Kristinehamns >	10 420	22·1	6·5	23	5	28	
Säters >	17 002	42·0	4·6	43	5	48	
Härnösands >	8 723	15·9	8·0	18	8	26	
Ostersunds >	11 028	28·2	2·0	30	1	31	
Piteå hospital och asyl	5 932	11·4	4·8	13	4	17	
Sjukhuset vid Långbro	—	—	—	—	—	—	
Uppagningsanstalten vid Ulvsunda	—	—	—	—	—	—	
> vid Sandbyhov	—	—	—	—	—	—	
> i Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	
Summa	199 417	468·0	78·3	490	79	569	

B. Å samtliga anstalter under året intagna och avförda.

1	2		3		4		5	
	Otillräkneliga förklarade		Straffångar		Rannsaks- fångar		Observations- fall	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
<i>Av de intagna¹ voro tilltalade eller dömda för</i>								
mord, mordförsök	4	2	—	—	1	—	2	4
rånmed	—	—	—	—	—	—	—	—
dråp	—	—	—	—	—	—	—	—
mordbrand	4	1	—	—	—	—	2	—
övervåld, misshandel	2	—	—	—	—	—	2	—
stöld, bedrägeri, rån, förfalskning	36	4	—	—	2	—	23	6
rymning	1	—	—	—	—	—	—	—
skadegörelse	1	—	—	—	—	—	1	—
värnpliktsvägran, rymning från krigstjänst	—	—	—	—	—	—	1	—
sedlighetsbrott	7	—	1	—	—	—	6	—
deltagit i fosterfördrivning	—	—	—	—	—	—	—	1
vållande av eldskada	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa intagna ¹	55	7	1	—	3	—	37	11
<i>Avförda²</i>								
tillfrisknade	5	1	1	—	—	—	—	—
förbättrade	9	2	—	—	—	—	—	—
oförbättrade	3	1	—	—	—	—	—	—
till annan offentl. självständig anstalt	23	2	2	—	—	—	—	—
döda	13	1	1	1	1	—	—	—
Summa avförda ²	58	7	4	1	1	—	—	—

¹ De från annan offentlig, självständig anstalt direkt överförda upptagas icke här. — ² Observationsfall upptagas icke här.

Tab. 14. Översikt för år 1919 angående å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka intagna och avlidna, av *dementia paralytica* lidande.

1			2		3		4		5		6		7		8		9		10	
I n t a g n a ¹						A v l i d n a														
Y r k e						Yrkes- utövare	Famil- jemed- lemmar	Ålder vid döds- fallet	Sjukdomens bestånd från dess uppkomst											
									Under 1 år	1—2 år ²	2—3 år	3—5 år	5—10 år	Över 10 år						
									m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.		
<i>I. Jordbruk med binärings.</i>								0—25 år												
Godsägare och därmed jämför- liga arrendatorer, lantbruks- inspektorer								25—30 år ³	1											
Hemmansägare och därmed jäm- förliga arrendatorer, rättare, ladufogdar, trädgårdsmästare								30—35 år		3										
Torpare, jordbruksarb., tjänare							2	35—40 år	3	1	3	1	1	1						
Fiskare							1	40—45 år	4	2	3	1	2	1						
<i>II. Industri och hantverk.</i>								45—50 år		1	1	2								
Fabriks- och bruksägare etc.						3		50—60 år	2	1	1	2	1	3						
Arbetare						10		60—70 år			1		1							
Hantverkare						2		Över 70 år												
<i>III. Handel och samfärdsel.</i>								Okänd												
Handl., bokhåll., banktjänstem. Idkare av världshusrör., biträd. Tjänsteman vid post, telegraf, järnvägar						17		Summa	9	4	10	7	6	3	5					
Betjante vid d:o						4	1													
Sjöfarande						1														
Hyrkuskar, stadsbud, stavare						1														
<i>IV. Allmän tjänst och litte- rära yrken.</i>																				
Civila och kommunala tjänste- män, lärare etc.						4														
Civila och kommunala betjante						1														
Militärer av officersgrad																				
Militärer, subalternier o. manskap						1														
Litteratörer, artister						1	1													
Läkare, veterinärer, tandläkare, apotekare, sakkörare																				
Barnmorskor, sjukvårdspersonal																				
<i>V. Annat yrke.</i>																				
Kapitalister, f. d. yrkesutövare																				
Arbetare, tjänstehjon ej angivna						1														
Understödtagare																				
<i>VI. Intet eller okänt yrke.</i>																				
Summa						49	4													

<i>Intagna.¹</i>		
<i>Civilstånd.</i>		
Ogift	{m. 10	
	{kv. 4	
Gift	{m. 39	
	{kv. 4	
Änkling	—	
Änka	1	
Frånskild	{m. —	
	{kv. 1	
<i>Hemort.</i>		
Landsbygd	{m. 8	
	{kv. 2	
Stad	{m. 41	
	{kv. 8	
<i>Antaglig sjukdomsorsak.</i>		
Syfilis	{m. 47	
	{kv. 10	
Alkoholmissbruk	{m. 1	
	{kv. —	

¹ Här upptagas icke å offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka förut under diagnosen *dementia paralytica* vårdade, ej heller från annan sådan anstalt överförda. — ² Från och med 1 år intill 2 år o. s. v. — ³ Från och med 25 år intill 30 år o. s. v.

Tab. 15. Sammanställning av uppgifter från offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka angående antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal vårdade i de olika betalningsklasserna samt utspisnings- och totalkostnaden för sjukvården år 1919.

Anstalt	2			3					4					5				6						
	Antalet sjukplatser vid årets slut			Underhållsdagar					Medeltal vårdade för dag					Utspisningskostnad för de sjuka				Totalkostnad för sjukvården						
	I klass	allm. klass	å länsresp. stadsanstalt	I klass	II klass	III klass	utan avgift	å länsresp. stadsanstalt	I klass	II klass	III klass	utan avgift	å länsresp. stadsanstalt	Totalkostnad	För underhållsdag		Totalkostnad ¹		Medelkostnad för varje person					
															I klass	allm. klass					kr.	ö.	kr.	ö.
Stockholms hospital . .	20	235	—	8 214	24 451	54 516	3 602	—	22	67	149	10	—	138 941	37	293	50	139	7 18 929	81	7 92	2 890	80	
Uppsala hospital o. asyl	30	1 192	24	10 633	40 365	369 660	24 274	8 249	29	111	1 013	67	23	875 652	67	345	87	185	2 154 041	01	4 75	1 734	90	
Nyköpings hospital . .	—	186	20	—	3 953	64 802	6 414	6 955	—	11	178	18	19	89 650	60	—	—	109	379 438	21	4 62	1 686	80	
Vadstena hosp. o. asyl .	26	766	—	9 277	29 378	239 071	8 708	—	25	81	655	24	—	442 775	61	240	00	152	1 106 697	47	3 86	1 410	—	
Värjö hospital	10	240	40	2 341	9 556	86 906	3 429	12 748	6	26	238	9	35	261 235	33	350	06	166	814 077	24	5 25	1 917	75	
> kriminalavdeln. . .	—	100	—	—	730	2 377	36 854	—	—	2	7	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Värjö Korsberga centralh.	—	—	—	—	3 285	50 209	—	—	—	9	138	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
> lantbr.-kol.	—	—	—	—	—	1 233	229	—	—	—	3	1	—	51 231	55	—	—	96	90 052	98	1 68	614	80	
Västerviks hospital . .	—	800	30	—	26 348	253 511	20 716	10 116	—	72	694	57	28	495 261	69	—	—	159	1 409 691	08	4 54	1 656	10	
Visby	—	63	—	—	4 897	21 261	1 808	—	—	13	59	5	—	38 685	83	—	—	136	110 826	14	3 96	1 445	40	
Malmö asyl	—	124	—	—	5 475	33 829	5 475	—	—	15	92	15	—	71 418	41	—	—	155	251 855	41	5 47	1 998	85	
Lunds hospital o. asyl .	30	1 174	28	10 342	46 777	356 969	17 807	9 604	28	128	978	49	26	704 694	07	340	29	161	1 943 879	89	4 40	1 607	09	
Göteborgs hospital . .	50	230	75	21 038	20 729	55 710	6 955	25 142	58	57	152	19	69	295 495	97	354	00	167	869 652	41	6 71	2 449	72	
Vänersborgs hosp. o. asyl	—	1 050	30	—	27 775	345 581	14 769	10 806	—	76	947	41	30	684 934	64	—	—	172	1 589 369	89	3 98	1 454	19	
Kristinehamns hospital	—	780	20	—	23 811	251 436	10 420	5 657	—	65	689	29	16	611 365	08	—	—	210	1 612 442	85	5 58	2 020	22	
>	—	800	30	—	20 508	254 676	17 643	10 866	—	56	698	48	30	449 497	85	—	—	148	1 433 352	21	4 72	1 722	80	
>	—	245	24	—	7 122	72 364	8 723	7 735	—	20	198	24	21	171 286	64	—	—	180	420 267	02	4 88	1 598	82	
> Östersunds	—	560	—	—	20 230	167 655	11 077	—	—	55	459	30	—	365 671	27	—	—	184	1 071 020	28	5 88	1 968	79	
Piteå hospital o. asyl	—	370	—	—	4 886	122 221	5 932	—	—	13	335	16	—	216 952	60	—	—	163	802 002	72	6 08	2 200	83	
Summa	166	8 915	321	61 845	320 276	2 808 987	204 835	107 878	168	877	7 682	563	297	5 964 750	63	325	00	168	16 777 594	57	4 80	1 752	—	
		9 402			3 498	821				9 587									5 409 118	84	1 52	554	80	
										Dyrtidstillägg m. m. vid statens hospital									5 409 118	84	1 52	554	80	
																			Summa	22 186 713	41	6 82	2 806	80
Sjukhuset vid Långbro .	—	—	640	—	—	—	—	219 350	—	—	—	—	601	502 249	20	400	00	220	1 811 373	98	8 26	3 013	84	
Uppstans. vid Ulvsunda	—	—	40	—	—	—	—	12 784	—	—	—	—	35	35 905	68	—	—	280	82 840	—	6 48	2 279	87	
> Hålsingb.	—	—	68	—	—	—	—	15 031	—	—	—	—	40	29 555	51	—	—	196	83 679	55	5 57	2 033	05	
> Sandbyhov	—	—	84	—	—	—	—	28 918	—	—	—	—	79	28 182	28	—	—	98	110 455	18	3 80	1 387	—	
Summa	166	8 915	1 153	61 845	320 276	2 808 987	204 835	383 961	168	877	7 682	563	1 052	6 560 643	80	—	—	1 74	24 275 062	12	6 41	2 889	55	
Summarum		9 081			3 390	943				9 290														

¹ Beräknad, vad beträffar statshospitalen, genom avdrag från hela utgiftssumman av utgifter för underhåll av byggnader och gårdar och för utskylder, samt inkomster av trädgård och jordbruk eller annan dylik hantering.

Tab. 16. Översikt över de vid offentliga, självständiga anstalter för sinnessjuka i och för den egentliga sjukvården anställda befattningshavare.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Anstalt	Läkarpersonal				Uppsyningspersonal		Sjukvårdspersonal			Medelstal sjukplatser dagligen året om upplagna		Anmärkingar					
	Överläkare	Hospitalsläkare	Biträdande läkare	Underläkare	Ammuniser	Uppsyningsmän	Förestånderskor	Förste skötare	Skötare	Första sköterska	Sköterska	Medelstal sjukplatser dagligen året om upplagna	Medelstal sjuksjuk för dag för var och en av sjukbehandlingarna *)	Medelstal sjuksjuk för dag för var och en av sjukbehandlingarna *)	Antal för avdelningarnas vård ansvarig personal	Antal natrvaktare å sjukvårdsavdelningarna	Antal sköterskor å mansavdelningarna
Stockholms hospital	1	1	1	—	1	1	1	2	18	8	27	248	45	8	14	6	
Uppsala hospital och asyl	1	2	4	—	—	4	5	12	74	17	91	1 243	64	31	36	18	
Nyköpings hospital	1	—	1	—	—	1	1	4	17	5	14	226	56	8	8	—	
Vadstena hospital och asyl	1	2	2	—	—	2	3	12	42	22	60	785	58	28	22	13	
Växjö hospital	—	—	1	—	—	1	3	4	20	5	27	314	56	10	14	6	
„ „ kriminalavdelningen	1	1	1	—	—	1	—	6	28	—	—	110	32	6	6	—	—
„ „ Korsberga koloni																	
Västerviks hospital	1	2	2	—	—	3	2	11	77	17	81	851	46	28	28	16	
Visby „	1	—	—	—	—	—	1	1	5	—	8	77	55	1	2	—	
Malmö asyl	1	—	—	—	—	1	1	—	6	—	8	122	87	—	—	—	
Lunds hospital och asyl	1	2	3	—	1	4	4	13	54	21	89	1 209	68	32	26	17	
Göteborgs hospital	1	—	2	—	—	1	3	6	23	10	36	355	47	16	10	9	
Vänersborgs hospital och asyl	1	2	2	—	—	2	2	11	71	17	73	1 094	64	26	29	7	
Kristinehamns hospital	1	2	2	—	—	2	2	9	56	18	58	799	57	23	24	5	
Säters „	1	2	2	—	—	4	2	15	79	17	71	832	46	29	25	2	
Härnösands „	1	1	—	—	—	1	2	5	14	6	19	263	60	11	7	5	
Östersunds „	1	1	2	—	—	2	2	6	37	11	55	544	50	17	15	12	
Piteå hospital och asyl	1	1	—	—	—	1	2	6	29	8	25	364	52	14	12	4	
Sjukhuset vid Långbro	1	1	2	—	—	2	3	5	27	22	89	601	42	22	22	40	
Uptagningsanstalten vid Ulvsunda	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	9	35	32	6	2	—	
„ „ i Hälsingborg	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	6	40	50	—	2	—	
„ „ Sandbyhov vid Norrköping	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	9	79	61	—	3	1	
	20	20	27	2	2	33	44	128	685	204	858	10 342	—	316	309	163	
	71				77		1 875										

*) Uppsyningspersonal räknas icke till sjukvårdspersonal.

Tab. 17. Totalkostnad samt på statsverket belöpande kostnad för hospitalens drift under år 1919.

	Kronor	Kronor	Kronor
Totalkostnad.			
<i>VI F. 10. Hospitals underhåll:</i>			
Avlöning	4 484 324 86		
Utspisning	6 626 399 46		
Linne, gång- och sängkläder	601 828 96		
Eldning och lyshållning	4 236 203 88		
Medikamenter	144 091 56		
Tvätt och renhållning	285 020 06		
Inventarier	208 178 78		
Underhåll av byggnader och gårdar	853 908 79		
Skrivmaterialier	43 210 67		
Utskylder	5 956 65		
Trädgård och jordbruk	26 267 16		
Diverse	337 923 79		
Indragningsstat	107 939 62	17 961 253 74	
varifrån avgår vinst å rörelse		281 506 91	17 679 746 83
<i>VI F. 11. Bidrag till befordringsavgifter . . . . .</i>			40 245 94
<i>VI I. 10. Ålderstillägg . . . . .</i>			16 607 76
<i>VI I. 11. Rese- och traktamentspenningar . . . . .</i>			5 483 27
<i>VI G. 4. Tillfällig löneförbättring . . . . .</i>			15 733 74
<i>VI G. 5. Förstärkning av vissa arvlöningsmedel . . . . .</i>			1 288 68
<i>VI G. 6. Dyrtidstillägg . . . . .</i>			5 329 759 45
Summa kronor			23 088 865 67
På statsverket belöpande kostnad för hospitalens drift.			
<i>VI F. 10. Hospitals underhåll: totalkostnad . . . . .</i>		17 679 746 83	
minskad med infutna icke statsmedel:			
underhållsbidrag . . . . . kr.	14 000—		
patientavgifter	3 754 557 88	3 768 557 88	13 911 188 95
<i>VI F. 11. Bidrag till befordringsavgifter . . . . .</i>			40 245 94
<i>VI I. 10. Ålderstillägg . . . . .</i>			16 607 76
<i>VI I. 11. Rese- och traktamentspenningar . . . . .</i>			5 483 27
<i>VI G. 4. Tillfällig löneförbättring . . . . .</i>			15 733 74
<i>VI G. 5. Förstärkning av vissa arvlöningsmedel . . . . .</i>			1 288 68
<i>VI G. 6. Dyrtidstillägg . . . . .</i>			5 329 759 45
Summa kronor			19 320 307 79

Tab. 18. Utgifter av anslaget till hospitals

A n s t a l t	P å å r 1 9 1 9 b e l ö p a n d e							
	Avlöning	Utspisning	Linne, gång- och sängkläder	Eldning och lyshållning	Medika- menter	Tvätt- och renhåll- ning	Inven- tarier	Underhåll av bygg- nader och gårdar
Kungl Medicinalstyrelsen	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms hospital . .	185 471 88	249 118	22 672 51	198 785 36	10 948 38	12 474 88	8 930 24	69873 79
Uppsala hospital o. asyl	517 394 08	935 536 57	89 616 61	531 438 71	24 655 57	47 113 80	22 514 71	56 259 67
Nyköpings hospital . .	122 064 14	130 246 98	14 981 15	79 356 90	2 061 42	12 354 01	5 316 13	16 318 40
Strängnäs	3 975	—	—	770 82	—	51	—	754 33
Vadstena hospital o. asyl	366 643 94	442 775 61	40 694 78	213 027 78	13 111 31	11 257 29	16 548 77	71 262 10
Växjö hospital	288 771 42	287 310 62	24 871 72	190 421 58	4 417 36	7 968 13	7 354 89	31 478 72
Korsberga centralh.	14 455 57	51 231 55	7 350 60	9 990 19	205 85	486 25	518 25	230 31
lantbr.-kol.	3 861 32	2 988 02	—	94 75	—	99 93	4 528 86	—
Västerviks	433 062 08	531 170 52	40 404 20	328 478 72	13 409 41	16 281 07	18 691 12	53 278 47
Visby	41 296 93	38 685 33	6 103 71	17 859 30	1 379 31	1 516 88	1 134 28	3 395 62
Malmö asyl	51 176 48	71 418 41	8 512 88	47 401 41	899 87	5 691 35	4 756 90	11 993 92
Lunds hospital o. a-syl .	463 653 71	812 697 92	46 483 25	512 070 07	11 348 80	37 108 06	30 177 40	91 033 12
Göteborgs	219 552 43	295 495 97	39 408 20	267 571 33	4 831 28	9 977 65	22 496 27	114 693 55
Vänerborgs hosp. o. asyl	423 431 71	684 934 64	59 141 48	402 116 97	12 311 57	13 955 32	13 613 54	61 443 73
Kristinehamns hospital .	358 612 78	611 365 03	67 064 57	513 824 93	13 127 93	24 951 17	12 385 20	62 450 33
Säters	400 994 55	595 718 64	53 840 20	328 158 91	15 441 68	16 555 17	15 398	69 405 88
Härnösands	132 842 57	171 236 64	11 481 31	81 365 19	3 716 41	6 285 90	5 029 22	10 848 65
Ostersunds	258 788 93	414 175 03	34 108 51	306 433 02	6 829 19	23 076 32	97 52 08	94 519 95
Piteå hospital o. asyl	198 274 91	300 194 08	35 093 28	207 037 49	5 395 22	32 816 18	9 032 92	34 663 22
Summa	4 484 324 30	6 626 399 46	601 828 96	4 236 203 88	144 091 56	285 020 06	208 178 78	853 908 79

1 Underhållsbidrag.

underhåll, belöpande sig på år 1919.

kostnader för						A v g å r			På år 1919 belöpande utgifter för statsverket
Skriv- materia- lier	Ut- skylder	Träd- gård och jord- bruk	Diverse	Indrag- nings- stat	Summa	Vinst å rörelse	Patient- avgifter och under- hållsbidrag	Summa	
—	—	—	57 928,82	—	57 928,82	—	—	—	57 928,82
1 342,38	—	—	20 297,48	8 888,25	788 808,10	3 335,13	{ ¹ 14 000,— 130 564,55}	147 899,68	640 908,42
3 869,87	266,14	—	32 835,50	9 315,50	2 270 866,68	60 299,86	489 641,40	549 941,26	1 720 925,42
817,11	228,44	—	8 446,60	3 793,82	395 985,05	3 069,45	81 708,90	84 778,35	311 206,70
171,95	161,29	—	1 492,40	—	7 376,79	4 227,30	—	4 227,30	3 149,49
2 271,71	31,—	—	13 641,11	22 424,76	1 213 690,16	35 699,59	333 456,40	369 155,99	844 534,17
2 438,84	575,81	—	14 681,78	10 623,15	870 914,47	19 135,76	224 159,10	243 294,86	627 619,61
—	—	—	5 814,72	—	90 233,29	—	—	—	90 233,29
—	—	26 267,16	380,36	—	38 220,40	—	—	—	38 220,40
4 102,75	27,03	—	31 186,52	311,24	1 470 353,08	7 356,50	309 441,63	316 798,13	1 153 554,95
444,32	—	—	2 406,08	—	114 222,76	—	29 684,60	29 684,60	84 538,16
957,19	162,87	—	4 379,64	1 321,15	208 672,57	—	47 633,95	47 633,95	161 038,62
7 302,47	555,24	—	22 953,27	18 440,92	2 053 829,73	18 356,98	440 189,85	458 546,83	1 595 232,90
2 996,89	387,34	—	10 895,28	7 969,82	996 276,01	11 542,71	229 340,—	240 882,71	755 338,90
2 159,84	2 131,67	—	21 970,80	—	1 702 210,89	49 266,07	390 022,90	439 288,97	1 262 922,52
2 989,76	35,22	—	23 452,96	10 350,45	1 700 609,33	25 681,43	320 378,35	346 059,78	1 354 549,55
5 265,15	43,89	—	21 330,12	—	1 522 152,19	19 350,21	274 377,20	293 727,41	1 228 424,78
1 732,57	251,51	—	7 960,63	8 300,46	441 101,06	9 733,88	117 216,40	126 950,28	314 150,78
3 468,08	1 043,28	—	20 914,25	180,—	1 173 238,82	6 705,96	187 615,15	194 320,51	978 968,31
879,84	55,92	—	15 005,43	6 020,10	844 468,54	7 746,68	149 128,10	156 874,78	687 593,76
43 210,67	5 956,65	26 267,16	337 923,79	107 939,62	17 961 253,74	281 506,91	3 768 557,88	4 050 064,79	13 911 188,95

Tab. 19. Sammandrag av hospitalens förvaltning år 1919.

D e b e t				K r e d i t			
		Statsmedel	Donationsmedel			Statsmedel	Donationsmedel
<i>Ingående balans:</i>				<i>Ingående balans:</i>			
Statsmedel:				Statsmedel: utgiftsrester		13 548	58
Kassabehållning	695 397	73		<i>Insättning å statsverkets giro- räkning . . . . .</i>			
Förskott	—						
Inkomstrestes	42 153	65	737 551	88			
Donationsmedel:							
Innestående i bank	137 113	32					
Obligationer	162 528	19	—	299 641	51		
<i>Uttag å statsverkets giro- räkning . . . . .</i>	—	18 894	346	92			
<i>Innehållna pensionsavgifter . . . . .</i>	—	74 636	39				
Inkomster.				Utgifter.			
<i>VI F. 10. Hospitals underhåll:</i>				<i>VI F. 10. Hospitals underhåll:</i>			
Kungl. Medicinalstyrelsen	—			Kungl. Medicinalstyrelsen	57 928	82	
Hospitälerna	—			Hospitälerna	18 900 782	54	18 958 711
Patientavgifter	3 971 945	42		<i>VI F. 11. Bidrag till beford- ringsavgifter . . . . .</i>	—		40 726
Underhållsbidrag	14 000	—		<i>VI I. 10. Alderstillsätt . . . . .</i>	—		16 849
Övriga inkomster	2 456 791	34	6 442 736	<i>VI I. 11. Rese- och traktaments- penningar . . . . .</i>	—		5 483
				<i>VI G. 4. Tillfällig löneförbät- ring . . . . .</i>	—		16 022
<i>VI F. 11. Bidrag till beford- ringsavgifter . . . . .</i>	—		480	<i>VI G. 5. Förstärkning av vissa avlöningsmedel . . . . .</i>	—		1 288
<i>VI I. 10. Alderstillsätt . . . . .</i>	—		241	<i>VI G. 6. Dyrtidstillägg . . . . .</i>	—		5 351 586
<i>VI G. 4. Tillfällig löneförbät- ring . . . . .</i>	—		288	<i>Diverse fonder . . . . .</i>	—		12 952
<i>VI G. 6. Dyrtidstillägg . . . . .</i>	—		21 827				63
<i>Diverse fonder . . . . .</i>	—		—	<i>Utgående balans:</i>			
				Statsmedel:			
<i>Utgående balans:</i>				Kassabehållning	1 725 964	26	
Statsmedel: utgiftsrester	—	254	85	Förskott	—		
				Inkomstrestes	42 182	77	1 768 147
				Donationsmedel:			
				Innestående i bank	161 272	76	
				Obligationer	162 841	81	324 114
							57
Summa	—	26 172 364	03	337 067	20	—	26 172 364
							03
							337 067
							20

Tab. 20. Redogörelse över hospitalen tillhöriga fonder år 1919.

Förvaltande myndighet och fondens namn	D e b e t						K r e d i t					
	Ingående balans		Inkomster		Summa		Utgifter		Utgående balans		Summa	
<i>Kungl. Medicinalstyrelsen:</i>												
Adelswärdiska fonden	73 004	38	3 377	37	76 381	70	3 363	—	73 018	70	76 381	70
<i>Stockholms hospital:</i>												
A. W. Lundins fond	15 317	93	584	49	15 902	42	605	—	15 297	42	15 902	42
Carl Hedströms fond	1 625	57	79	67	1 705	24	45	67	1 659	67	1 705	24
Eva Kylander-Ljunglöfs fond	2 469	69	119	56	2 589	25	—	—	2 589	25	2 589	25
Teodor Hintzes fond	10 657	12	522	49	11 179	61	805	—	10 374	61	11 179	61
<i>Uppsala hospital och asyl:</i>												
Makarna v. Sass' fond	31 807	40	1 562	48	33 369	88	1 520	40	31 849	48	33 369	88
Ludgrenska donationsfonden	1 677	24	83	86	1 761	10	—	—	1 761	10	1 761	10
Hospitalshionens sparkassa	657	04	32	85	689	89	—	—	689	89	689	89
<i>Nyköpings hospital:</i>												
C. M. Lindströms donationsfond	561	05	25	34	586	39	—	—	586	39	586	39
Patienternas utflyktsfond	488	50	21	96	510	46	—	—	510	46	510	46
<i>Vadstena hospital och asyl:</i>												
Adelswärdiska fondens räntemedel	2 282	66	19	66	2 302	32	2 134	—	168	32	2 302	32
<i>Värjö hospital:</i>												
Kruses donationsfond	5 377	55	266	90	5 644	45	615	20	5 029	25	5 644	45
Elsa Robertsons donationsfond	10 333	91	505	59	10 839	50	487	51	10 351	99	10 839	50
<i>Malmö asyl:</i>												
N. P. Rosenblads donationsfond	2 750	—	—	—	2 750	—	—	—	2 750	—	2 750	—
<i>Lunds hospital och asyl:</i>												
Gertrud Thörns fond	—	—	20 885	55	20 885	55	8	80	20 876	75	20 885	55
<i>Göteborgs hospital:</i>												
Marika Dicksons fond	6 284	08	319	85	6 603	93	308	25	6 295	68	6 603	93
<i>Vänersborgs hospital och asyl:</i>												
Sven Svenssons donationsfond	117 039	86	5 786	18	122 826	04	—	—	122 826	04	122 826	04
<i>Kristinehamns hospital:</i>												
Räntemedel ur Axel och Agnes Enwalls fond	298	51	25	95	324	46	294	25	30	21	324	46
<i>Härnösands hospital:</i>												
Hospitalets arbetskassa	9 763	83	494	48	10 258	31	—	—	10 258	31	10 258	31
Walfrid Enbloms sjukvårdsfond Nr: 1 för Norrland	6 719	73	333	33	7 053	06	505	—	6 548	06	7 053	06
<i>Piteå hospital och asyl:</i>												
Kollektfonden	525	61	2 378	18	2 903	64	2 260	55	643	09	2 903	64
Summa	299 641	51	37 425	69	337 067	20	12 952	63	324 114	57	337 067	20

Tab. 21. Sammandrag av kyrkoherdarnas och hälsovårdsnämndernas

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
S i n n e s s j u -													
		Hemort		Kön		Civilstånd			Ålder				
		Ansl	landshyrd	städer	män	kvinnor	ogifta	gifta ¹	ej angivet	under 20 år	20—40 år	över 40 år	ej angivet
1	Stockholms stad	2 000	—	2 090	927	1 163	1 408	611	71	44	741	1 293	12
2	Stockholms län	456	382	74	207	249	322	134	—	9	152	295	—
3	Uppsala »	367	251	116	166	201	260	107	—	21	90	256	—
4	Södermanlands »	475	352	123	214	261	312	163	—	7	145	323	—
5	Östergötlands »	622	545	77	291	331	433	189	—	11	180	431	—
6	Jönköpings »	712	577	135	380	332	518	194	—	3	192	517	—
7	Kronobergs »	646	597	49	322	324	468	178	—	6	173	467	—
8	Kalmar »	707	578	129	351	356	545	162	—	8	200	499	—
9	Gottlands »	189	160	29	88	106	129	60	—	3	36	150	—
10	Blekinge »	465	329	136	226	239	332	133	—	9	154	302	—
11	Kristianstads »	675	599	76	301	374	511	164	—	4	192	479	—
12	Malmö stad	260	1	259	119	141	182	78	—	2	62	196	—
13	Malmöhus län ²	1 017	639	378	449	568	712	305	—	11	304	702	—
14	Hallands »	435	334	101	195	240	335	100	—	2	143	290	—
15	Göteborgs stad	549	—	549	268	281	389	160	—	10	175	364	—
16	Göteborgs och Bohus län ⁴	723	633	90	353	370	556	167	—	13	204	506	—
17	Älvsborgs län	977	848	129	466	511	744	233	—	15	255	707	—
18	Skaraborgs »	721	623	98	394	327	564	157	—	6	195	520	—
19	Värmlands »	927	817	110	454	473	729	198	—	6	244	677	—
20	Örebro »	616	496	120	308	308	494	122	—	9	204	403	—
21	Västmanlands »	375	259	116	193	182	264	111	—	6	107	262	—
22	Kopparbergs »	724	661	63	377	347	530	194	—	16	243	465	—
23	Gävleborgs »	619	450	169	310	309	436	183	—	10	191	418	—
24	Västernorrlands »	714	565	151	359	355	491	223	—	10	235	469	—
25	Jämtlands »	335	288	47	187	148	265	70	—	6	117	212	—
26	Västerbottens »	440	406	34	235	205	313	127	—	5	149	286	—
27	Norrbottens »	428	370	58	218	210	301	127	—	13	134	281	—
Summa		17 264	11 758	5 506	8 853	8 911	12 543	4 650	71	265	5 217	11 770	12

¹ Häri inräknade änkingar, änkor och fränskilda makar. — ² Tillhörande landsting eller kommuner som ej i landsmed okänd ålder. — ³ Därav 7 med okänd värdförm.

uppgifter om sinnessjuka och sinnesslöa i riket i slutet av år 1919.

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34														
k a.					S i n n e s s l ö a.																													
Vårdas inom					Antal	Hemort		Kön		Civilstånd		Ålder			Vårdas inom																			
enskilt eller där- emot svrande ben	enskild anstalt	försörjnings- anstalt	upplagn.-anst. f. sinnessjuka ³	statensanst. för sinnessjuka		landbygd	städer	män	kvinnor	ogifva	gifta ¹	under 20 år	20—40 år	över 40 år	enskilt eller där- emot svrande ben	anstalt för sinnesslöa barn	obild- barn	statensanst. för sinnessjuka	upplagn.-anst. f. sinnessjuka ³	försörjnings- anstalt	statensanst. för sinnessjuka													
372	24	339	559	796	595	—	595	311	284	595	—	331	216	48	161	134	242	56	—	2	1													
92	10	40	42	272	350	321	38	200	159	355	4	123	122	114	153	58	76	49	13	10	2													
61	5	46	20	235	212	174	38	115	97	211	1	56	99	57	120	23	28	25	4	12	3													
66	22	94	9	284	319	267	52	175	144	318	1	107	110	102	141	41	50	57	7	5	4													
140	7	88	17	370	568	520	48	341	227	564	4	176	209	183	325	41	67	111	8	16	5													
251	4	79	40	338	443	383	60	248	195	443	—	95	176	172	298	27	31	62	1	24	6													
181	10	87	2	366	349	334	15	191	158	345	4	80	132	137	223	41	14	65	3	3	7													
176	7	109	8	407	423	390	33	243	180	423	—	101	161	161	270	13	48	91	—	6	8													
84	1	21	—	83	118	94	24	71	47	118	—	38	45	35	92	5	14	4	—	3	9													
103	7	79	4	272	291	232	59	172	119	290	1	92	105	91	166	13	40	63	—	9	10													
170	13	76	36	380	371	349	22	206	165	370	1	90	131	150	219	26	44	69	2	11	11													
19	3	145	12	81	80	—	80	39	41	79	1	20	41	19	41	6	5	23	—	5	12													
169	29	171	116	532	474	402	72	255	219	472	2	129	180	165	286	27	36	81	12	32	13													
113	6	98	25	193	296	254	42	163	133	295	1	78	114	104	189	18	34	45	2	8	14													
75	6	243	37	188	126	—	126	75	51	125	1	54	55	17	51	18	32	23	—	2	15													
201	5	85	31	401	477	448	29	287	190	474	3	134	167	176	291	26	40	83	2	35	16													
335	11	118	16	497	582	521	61	331	251	580	2	130	207	245	364	46	64	72	15	22	17													
240	10	48	10	413	449	410	39	243	206	449	—	104	165	180	301	33	65	43	2	5	18													
236	2	209	7	473	631	591	40	349	282	631	—	113	238	280	430	21	28	141	—	11	19													
126	5	137	14	334	449	416	33	260	189	449	—	119	187	143	234	20	62	121	2	10	20													
55	3	41	21	255	237	197	40	142	95	237	—	77	85	75	115	21	45	49	1	6	21													
191	1	98	2	432	465	436	29	237	228	461	4	129	173	163	308	22	58	66	1	9	22													
160	5	115	36	303	444	369	75	230	214	443	1	139	172	133	236	36	91	74	5	2	23													
157	6	63	75	413	427	391	36	253	174	422	5	124	177	126	290	19	39	48	10	21	24													
97	2	46	8	182	258	238	20	133	125	258	—	81	114	63	173	19	34	20	—	12	25													
143	24	16	5	252	334	375	9	202	182	333	1	124	151	109	270	42	47	21	1	3	26													
127	1	30	—	270	299	260	39	155	144	292	7	88	128	83	208	9	36	34	—	12	27													
4	140	229	2	721	1152	9	022	10	126	8	372	1	754	5	627	4	499	10	082	44	2	932	3	860	3	334	5	955	805	1	385	1594	91	296

ting deltaga. — ³ Utom Malmö stad. — ⁴ Utom Göteborgs stad. — ⁵ Därav 25 med okänt civilstånd. — ⁶ Därav 1